

КАМЕН у праисторији

КАМЕН У ПРАИСТОРИЈИ

Издавач

Завичајни музеј
Кнегиње Милице 82
35000 Јагодина

Покровитељ

Скупштина града Јагодина

Главни и одговорни уредник

Зоран Петровић, директор

Аутор изложбе и каталога

Соња Перић, кустос - археолог

Фотографија

Милосав Брајковић

Дизајн и прелом каталога

G-Studio

Штампа

Папир комерц, Јагодина

Тираж

300

Јагодина, септембар 2009.

Завичајни музеј Јагодина
БИБЛИОТЕКА
Има. број 5011

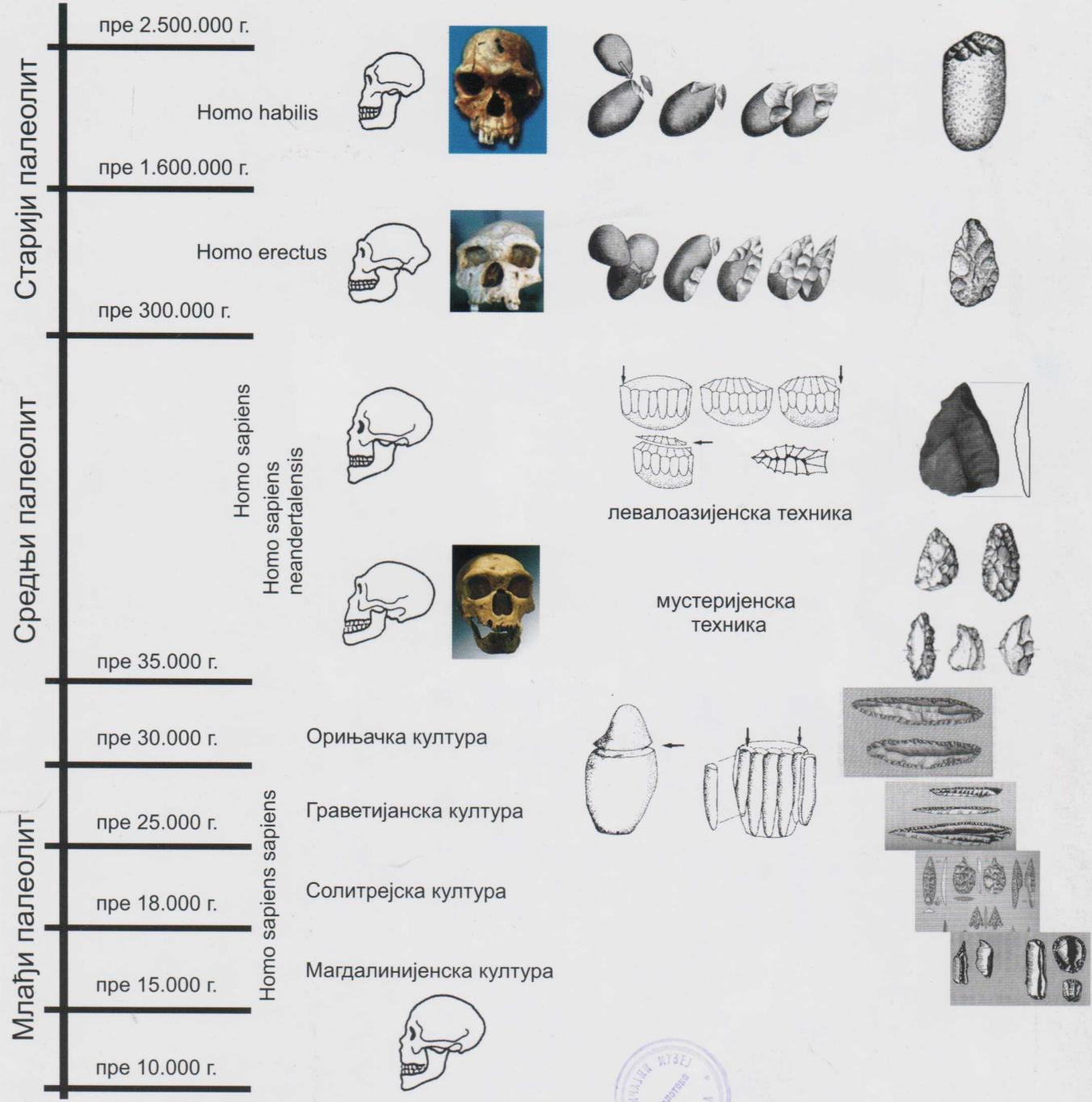
069.51:903(497.11)(083.824)

903.211.22-032, Г 11634/638" (497.11)(083.824)

Соња Перић

КАМЕН у праисторији

Завичајни музеј Јагодина
Јагодина, септембар 2009.

6200 г. пре нове ере

старији неолит
старчевачка култура

5200 г. пре нове ере

млађи неолит
винчанска култура

4200 г. пре нове ере

енеолит
бубањско-хумска II

баденска култура

костолачка култура

2000 г. пре нове ере

рано бронзано доба
бубањско- хумска III

винковачка култура

1600 г. пре нове ере

развијено бронзано доба
ватинска култура

параћинска култура

1300 г. пре нове ере

старије гвоздено доба

300 г. пре нове ере

млађе гвоздено доба

Хронологија неолитских и металнодобских култура у Поморављу

КАМЕН

Лепота, мистичност, енергија, употребна моћ... Дозвољава да буде обликован и коришћен за обликовање. Прича нам своју причу, али нам преноси и причу о људском роду.

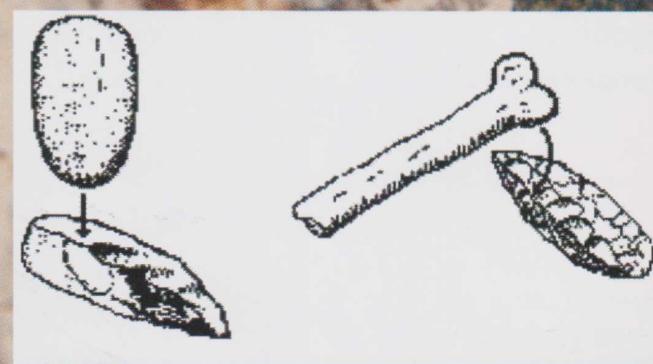
Од постанка људског рода, стене и камен магијски привлаче човека. Човек у њима открива погодан материјал за обликовање оруђа и оружја, од њега гради своја станишта и гробља, он му је инспирација за стварање култних објеката, уметничких предмета и накита.

Камен је најпре коришћен необрађен, у формама и облицима какве је природа створила.

У еволуцији људског рода карактеристика *homo habilis*-a, вештог човека је откриће обраде камених облутака, настање првих цепача (choppers). Фосилни остаци овог првог бића из рода *homo* и обиље обрађених облутака откривени су у појасу Рифта (данашња Етиопија, Кенија и Танзанија), област средње источне Африке и припадају геолошким слојевима насталим од пре 2 500 000 година. У такозваној култури облутака, *Pebble culture*, камено оруђе се добија елементарним поступком окресивања камена, директним ударом камена о ивицу камена, најчешће облутка, чиме се одстрањује горњи део облутка прекутером. Добијени цепач може бити једностррано или двострано окресан са отпорном сечицом погодном и за дробљење и цепање. Ово прво оруђе је имало најширу примену: обрада меса, коже, али и тврдих материјала као што су дрво и кост .

Сл. 1 Кремено језгро или цепач „chopper“
из периода старијег гвозденог доба
са локалитета „Градац“ у Ланишту

Сл. 2
Ручни клин

Сл. 3
Обрада камена тврдим и
меким перкутером

Homo erectus, представник је рода *homo* који је открио вештину овладавања ватром и усавршио обраду камена. Овај усправни човек ствара оруђа техником директног обостраног окресивања каменог језгра и на тај начин обликује ручни клин, своје најкарактеристичније и омиљено оруђе и оружје. Његове рукотворине се од пре око 1 600 000 година појављују у Африци, те се овај континент сматра и местом настанка *Homo erectus*-а одакле је миграрао ка југоисточној Азији и Индији, као и приобалним појасевима Европе где је посведочен у слојевима од пре око 1 500 000 година, док се у континенталној Европи рукотворине *Homo erectus*-а проналазе у слојевима од пре око 800 000 година. Сем ручног клина који је био универзално оруђе коришћено у најразличитије сврхе, *Homo erectus* накнадно обрађује ивице одбитака ретушом прилагођавајући их одређеној функцији и израђује различите врсте стругача на одбитку. На почетку је ручни клин израђиван искључиво тврдим перкутером, каменом, касније се користи и меки перкутер, кост или рог којим се финално обрађују површине и настају алатке бадемастог или срцоликог облика готово идеално равних ивица. Култура чији је носилац *Homo erectus*, а карактерише је израда ручног клина и тежња за проналажењем што бољег камена, назива се ашелском културом.

У периоду од пре 300 000 година до пре 35 000 година еволуција човека се наставља и настаје нова врста, *Homo sapiens*, најпре архајски *Homo sapiens* до пре око 200 000 година, а затим се његов развој одвија у два основна смера, у Азији према типу савременог човека *Homo sapiens sapiens*, а у Европи према неандерталском човеку, *Homo sapiens neanderthalensis*-у. Од самог почетка своје врсте, ови представници млађег палеолита користе нови технолошки поступак обраде камена, левалоазијенску технику. Није сасвим извесно да ли је за проналазак ове технике заслужан *Homo erectus* или нова људска врста, али је сигурно да је левалоазијенска техника карактеристична за *Homo sapiens*-а. Сировина, језгро, се у овој техници претходно припрема периферним одбијањем већег броја одбитака, чиме настају међусобно повезане фасете, а затим се од ових фасета врши одбијање према средишту језгра. Тек се ударом са стране, од овако припремљеног језгра одваљује одбитак који се обликује у жељено оруђе. Позитивна карактеристика ове технике је што се добијају одбици стандардне форме и величине, али се са овако припремљеног језгра може добити мали број сечива. Алатке *Homo sapiens*-а више нису универзална оруђа, већ постају специјализоване алатке у облику листоликих лаких шилјака, малих ручних шилјака и разне врсте кратких стругача.

Сл. 4

“Горски кристал” кварц откривен као групни налаз приликом ископавања 2007. године на локалитету “Дуњићки шљивар” у Међуречу из периода старијег неолита

Налази *Homo neandertalensis*-а, „умног человека“ документовани су у Европи, југозападној Азији и северној Африци у спојевима од пре око 120 000 година до пре око 35 000 година углавном у пећинама. Иако нема директног наследника *Homo neandertalensis* је остварио велики културни напредак. „Умни човек“ добро познаје сировине и у потрази за адекватним врстама камена развија и прво рударење и тежи рационалном коришћењу сировина. Тако настаје нова мистеријенска техника обраде камена којој је циљ да се од једног језгра добије што већи број одбитака за даљу обраду. Накнадним ретуширањем одбитака насталих периферним одбијањем дискоидног каменог језгра према његовом средишту при чему се фасете користе као равни удара док се могућност одбијања до краја не исцрпи, настају специјализоване алатке. Предности ове технике учиниле су да мистеријенска индустрија са својим карактеристичним оруђима, троугаони шилњци, различите врсте пострушки, јамичаста и назупчена оруђа и перфоратори, буде прихваћена широм Старог света. *Homo neandertalensis* је прво људско биће које је успоставило култ мртвих и своје покојнике сахрањивао, а гробове штитио и обележавао ломљеним каменом, облуцима или каменим плочама.

Homo sapiens sapiens, представник млађе палеолитских култура од пре око 35 000 година насељава читаву Европу, а нешто касније и Нови свет, Северну Америку и Аустралију. *Homo sapiens sapiens* потискује неандерталца који лагано изумира, а његово порекло није тачно утврђено. Неколико антрополошких налаза из јужне Африке и Азије документују његово постојање у тим областима пре око 100 000 до 50 000 година, те вероватно ту треба тражити његову колевку. *Homo sapiens sapiens* своју психичку супериорност и развој технологије манифестију на каменим артефактима. Док у доба средњег палеолита имамо зачетке рударења, током млађег палеолита је систематско трагање за квалитетним сировинама довело до правог рударења, копања дубоких окана и размене сировина. Развија се нова техника окресивања дугих, танких, сечивастих одбитака. Од језгра се најпре одстрањује тврдим ударачем одбитак попречно усмерен према уздужној оси језгра, а затим се коришћењем посредника, рога, кости или дрвета, одбија серија сечивастих одбитака око целог језгра. У млађем палеолиту се издваја неколико водећих култура: орињачка, граветијенска, солитрејска и магдаленијенска са специфичним формама специјализованог окресаног оруђа.

Сл. 5

Језгра са негативима окресаних одбитака и микролити,
одбици-ламеле са локалитета "Стублине" село Супска
из периода неолита
инв.бр.20385 -20391

Homo sapiens sapiens-а, карактерише и ликовно обликовање камена и стена, појава сакралне уметности у виду слика, рељефа и линеарних представа на стени, али и израде скулптура од камена, најчешће представа женских фигура.

Сакупљаче и ловце мезолита, који живе у периоду од 10 000 до 65 000 г. пре нове ере, у промењеним климатским условима холоцене, одликује ефикасност и прилагођавање животној средини. У технологији обраде камена и даље се користи техника окресивања, коју су усавршили економичнијим коришћењем сировина. Оруђе постаје делотворније, отпорније и специјализованије. Израђују се микролити, правилна сечива, често мања од 2 сантиметра, геометричких облика, трапеза, правоугаоника, ромбова или кружних сегмената. Ови микролити се обично комбинују и усађују у кост, рог или дрво и настају нови типови оруђа или оружја, харпуни, дуги ножеви, српови. Ново, ефикасно оруђе мезолитског човека су лук и стрела.

Постоје различити специјализовани типови алатки од окресаног камена који пак имају своје варијанте различите по облику. То су неретуширена и ретуширена сечива, дуга сечива и пострушке који су служила као ножеви за различите делатности, сечење различитих материјала, од обраде меса и коже до жетве. Стругачи су веома често оруђе од млађег палеолита. Претпоставља се да су служили за обраду крзна и коже уловљених животиња. Могу бити на сечивима или одбицима, плъоснати или дебели и различитих облика. Стругалице су ретуширани одбици малих димензија. Техником окресивања се израђују пројектили, врхови копаља и стрела. Стрелице су врста пројектила који се ретко израђују пре неолита, са или без трна или са конкавном базом. У окресаном каменом материјалу су присутни и пробојци, сврдла, длета, шильци, секире и разне композитне алатке које су имале вишеструку намену.

Основни материјали који су коришћени за израду окресаног оруђа у нашим крајевима су рожнац, кварцит, кварц, тзв. лаке беле стене различитог постанка и опсидијан. Рожнац је силицијска седиментна стена, широког спектра боја од беличасте преко окер, браон, сивих, и црвених варијанти, широко распрострањена и лако доступна, а погодна за израду окресаних алатки због своје тврдоће и лаког прелома. Како се квалитетан рожнац могао наћи у најближој околини и речним токовима, тако је и највећи број артефаката од окресаног камена из збирке Завичајног музеја у Јагодини од овог материјала. Спорадично се користи кварцит, а ретко кварц, опсидијан и само један пример секире од магнезита настале техником окресивања.

Сл. 6
Оруђе од окресног камена, сечива и стругач
из периода старијег неолита са локалитета
„Буковачка чесма” Буковче
инв.бр. 4306, 4308, 4369, 20411, 43909, 4488, 4310

Сл. 7
Оруђе од окресаног камена,
сечива и пројектил
из периода старијег неолита
са локалитета „Кључ-поље”
Течић
инв.бр. 16456, 16458, 16459,
16717, 16718, 16203

Сл. 8
Секира од „лаког белог камена“-магнезита
направљена техником окресивања из
периода млађег неолита
са локалитета „Слатина-турска чесма“ Дреновац
инв.бр. 6992

Сл. 9
Пројектил, врх стреле из периода
млађег неолита од рожнаца
са локалитета „Слатина-турска чесма“
Дреновац
инв.бр.20406

Сл.10

Неретуширана сечива из периода млађег неолита
са локалитета „Слатина-турска чесма“ Дреновац
инв.бр.6252, 8534, 6684, 7314, 5943, 7315, 6335, 7313

Сл. 11

Оруђе од окресаног камена, сечива из периода млађег неолита
са локалитета „Слатина-турска чесма“ Дреновац
инв.бр. 9453, 8531, 7116, 8822, 8467, 9452, 7849, 7133, 6131

Сл. 12

Оруђе од опсидијана из периода млађег неолита
са локалитета „Буљићка бара“ Велики Поповић
и „Слатина-турска чесма“ Дреновац
инв.бр. 5099, 20394, 5092, 5098, 9672

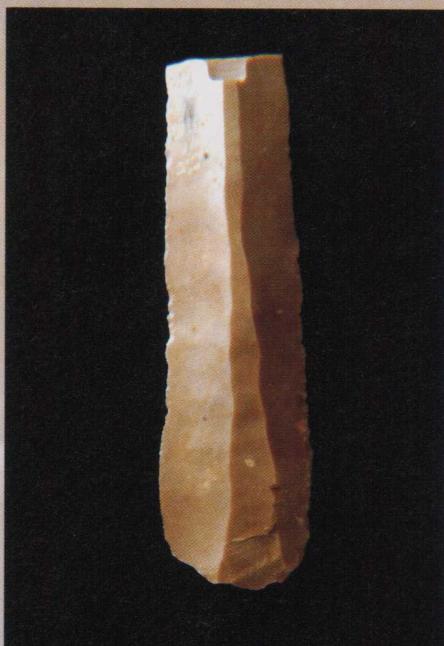
Сл. 13

Три алатке од окрсаног камена, пробојац и
два сечива из периода млађег неолита
са локалитета „Буљићка бара“ Велики Поповић
инв.бр. 5674, 20410, 5454

Сл. 14

Дуго сечиво од окресаног камена са усадником за дршку
из периода енеолита Својново „Обала Мораве”
инв.бр. 1707

Сл. 15

Фрагментовано
дуго листолико
ретуширано
сечиво из периода
енеолита
Својново
„Задружни дом”
инв.бр. 1679

Сл. 16

Дуго, танко, неретуширано сечиво
из периода енеолита
Својново „Задружни дом”
инв.бр. 1680

Сл. 17

Два пројектила од окресаног камена обрађене читаве површине,
ретушираних ивица из периода енеолита
са локације старе речне терасе у Лозовику
и са обале Мораве крај села Рибаре
инв.бр. 20420, 20421

Сл. 18

Алатка од окресаног камена обрађене читаве површине,
ретушираних ивица, стругач из периода енеолита
са локалитета „Селиште“ Винорача
инв.бр. 323

Сл.19

Оруђе од окресаног камена, неретуширана и ретуширана сечива, пројектил, пострушке и стругачи из периода енеолита и раног бронзаног доба
са локалитета „Бобањ-Ђула“ Остриковац
инв.бр. 20396-20404, 15851, 15053, 15854, 16202

Сл.20

алатаке од окресаног камена
из периода металних доба
са локалитета
„Трнати лаз“ у Лукару
инв.бр. 1143, 1151, 3274

Сл. 21

Веће ретуширано сечиво, прелазни период из брозаног у гвоздено доба
са локалитета „Вецина мала“ у Мајуру
инв.бр.16202

Сл. 22

Алатке од окресаног камена из периода металног доба
са локалитета „Сарина међа“ у Јагодини
инв.бр.14467, 11249, 20394, 3664

Сл.23

Језгра и оруђа од окресаног камена, пробојци, стругачи,
сечива из периода старијег гвозденог доба
са локалитета „Пањевачки рит“ у Јагодини
инв.бр. 18846, 18886, 18795, 19296, 19300, 20419
18768, 20416, 20418, 20417, 18859, 18901, 18890

Сл. 24

Дуга секира од глачаног камена са лучним сечивом
локалитет „Црквине“ Лозовик
инв.бр. 1101

Сл. 25

Масивна секира од глачаног камена
са локалитета „Стари бунар“ у селу Бунар
инв.бр. 20349

Велике промене у животу човека дешавају се у периоду неолита, млађег каменог доба. Почиње доместификација, развијају се сточарство и земљорадња, почиње производња керамике, а у обради камена се користи техника глачања. Додуше прво оруђе од глачаног камена појавило се пре око 25 000 година у ловачко-сакупљачким групама у Аустралији, Новој Гвинеји и Тасманији које су тада чиниле један континент, називан Сахул. Техника глачања се примењивала раније и на коштаном материјалу, али се у неолиту по први пут ова техника систематски употребљава на каменом материјалу.

Оруђе од глачаног камена представља врхунац у неолитској технологији, најсавршенији је вид обrade камена за који је потребно више времена, рада и технике, али су тако добијене алатке знатно дуготрајније и могу се поправљати и оштрити. Глачање је било завршна обрада код многих предмета, док су полуфабрикати добијани техникама окресивања, ретуширања, искуцавања и тестерисања. Глачање камена је извођено уз помоћ ручних или статичних глачалица, при чему је потребна и текућа вода јер је стално требало отклањати прашкасти продукт глачања.

У доба неолита у средњем Поморављу распрострањена је у старијем неолиту, Старчевачка култура (око 6200 – 5200. г. пре нове ере), а у млађем неолиту Винчанска култура (око 5200 – 4200. г. пре нове ере). На неолитским локалитетима пронађен је велики број предмета од окресаног и глачаног камена.

Типично глачано оруђе су: секире, тесле, длета, чекићи, пијуци. У ову категорију се убрајају и тегови, глачалице, жрвићеви, растирачи и друге абразивне алатке, као и кугле, пројектили.

Секире су оруђе симетричног профилса сечицом у равни симетрије чија је основна намена сечење дрвета. Првобитно се секире користе из руке или се везују за држалју конопом, или углављивљују у расечено дрво. Нешто касније је развијена техника перфорације камена те се јављају секире са рупом за држалју вертикално или хоризонтално постављену.

Тесле су оруђе које је коришћено за обраду, дубљење и тесање дрвета. Сличне су секирама, имају сечицу, али је њихов облик асиметричан, што одговара њиховој функцији. Тесле су најбројнији тип оруђа на нашим локалитетима.

Сл. 26

Минијатурне секире од глачаног камена из доба неолита
инв.бр. 6604, 20330, 20336, 20331, 249

Сл. 27

Секира од глачаног камена из доба неолита
са локалитета „Велике ливаде-Кључ“ Доње Штипље
инв.бр. 741

Длета су оруђа са сечицом, попут секира и тесли, коришћена првенствено за обраду дрвета, а изузетно и за цепање костију.

Чекићи су оруђе чија је основна намена ударање, а у ту сврху су се често користили облуци погодног облика без икакве дораде или уз мање интервенције. Често се користе у ту сврху и оштећене или отупљене алатке. Чекићи, углавном, нису бројно заступљени у неолитском материјалу.

Сл. 28
Секире од глачаног камена из доба неолита
инв.бр. 20338, 8042, 5834, 4414, 9449, 5712, 5927 5584

Сл. 29

Тесле од глачаног камена из доба неолита
инв.бр. 2949, 8820, 4070, 4815, 20337, 7284, 8821, 14308

Сл. 30

Тесла од глачаног камена са јасно видљивим траговима употребе
из доба старијег неолита
са локалитета „Велике ливаде-Кључ“ Доње Штипље
инв.бр. 740

Сл. 31
длета од глачаног камена
из доба неолита
инв.бр. 4831, 5735, 7196,
4891, 785, 6397, 5279, 9510
733, 9694, 5850, 9797

Сл. 32
Чекићи
инв.бр. 20348,
5168, 8818

Сл.33

Кугле - буздовани са различитим фазама перфорације отвора за држаљу
инв.бр.8041, 20350, 965, 5642, 20360, 770

Сл.34

Чепови настали перфорацијом
глачаних камених алатки, отпад из отвора
инв.бр. 20366, 20361, 13997, 12277, 18831, 20357

У доба неолита, појављују се и перфориране алатке. Коришћене су две технике перфорације. Двострано бушење је извођено бушилицом од окресаног камена која оставља трагове и препознаје се по биконичном отвору, коришћено је за привеске, амулете, перле, дугмад и друго. Друга техника перфорације која се користи за израду отвора за држалје је сложена операција једнострданог бушења за коју је потребна композитна алатка састављена од статичног постолја и ротирајуће бушилице. Бушилица је вероватно била од цевасте кости, а бушење је вршено уз стално додавање кварцног песка. Делови ових композитних алатки нису пронађени на нашим локалитетима, али се често наилази на „чепове“ продукте бушења и алатке са недовршеним отвором.

Сл.35

Секира од глачаног камена са хоризонтално перфорираним отвором за држалју
са локалитета „Ситњари“ Буковче
инв.бр.140

Сл.36
Секире од глачаног камена
са вертикално перфорираним отвором за држальу
инв.бр.10443, 20315, 20316, 1864, 15253

Сл.37
Масивна секира од глачаног камена са отвором за држальу
инв.бр.20366

Тегови нису типичне глачане алатка јер често њихова површина није фино обрађена . Служили су за рибарске мреже, удице или као тегови за разбој. Било их је у виду пљоснатих облутака са мањим удубљењима на бочним странама, мањих облутака са жљебом за уже око целог облутка насталим искуцавањем или плочасти тегови са перфорацијом на средини који су могли бити за ткачки разбој или за мотике у земљорадњи.

Батови су масивне алатке које су служиле за разбијање тврдих материјала, земље и камена. Прављени су од великих облутака код којих је задржан природан облик, само је направљен искуцавањем жљеб по средини алатке.

Сл.38

Масивни бат или тег овалног облика
са жљебом по средини за везивање
инв.бр.20333

Сл.39

Тегови за ткачки разбој или рибарске мреже из периода неолита
инв.бр. 7139, 8725, 9069, 8145, 5055, 8141,
8147, 8142, 10010, 8110, 8143

Сл.40

Тег, алатка кружног облика, са отвором на средини коришћена за ткачки разбој или мотику из периода неолита
са локалитета „Буљићка бара“ Велики Поповић
инв.бр.5841

Сл.41

Два тега са жљебом на средини из периода старијег неолита
са локалитета „Буковачка чесма“ Буковче
инв.бр.4627, 4685

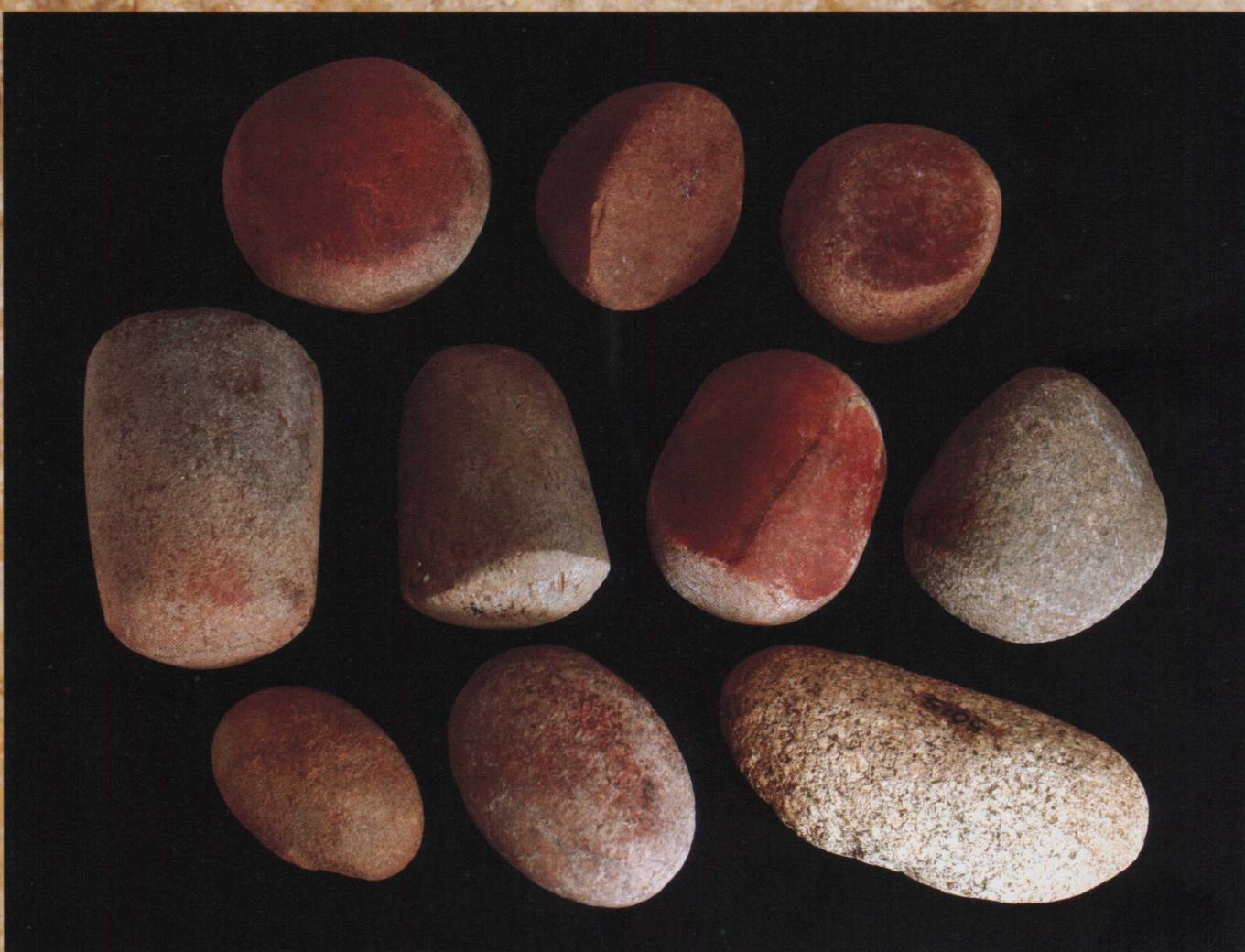
Сл.42
Три мале перфориране секире
од глачаног камена
из периода металних доба
инв.бр. 1864, 269, 15253

Сл.43
Секире од глачаног камена са отвором за држальу
са лучно обликованим проксималним крајем
из периода металних доба
инв.бр.1047, 1461

Сл. 44
Две секире од глачаног камена са отвором за држальу
са неправилно обликованим делом са сечицом
инв.бр.545, 371

Сл.45

Растирачи, покретни делови жрвњева и ступа
инв.бр.9347, 20372, 10049, 5357, 20371, 10814, 11453, 20253, 9984, 5015

На нашим локалитетима се евидентирају алатке абразивних својстава, глачалице, брусеви, жрвњеви, растирачи и ступе. Глачалице су коришћене за обраду, брушење и глачање предмета од чврстог материјала, као што је камен, кост, рожина, керамика, дрво. Могу бити статичне и ручне. Брусеви се користе за фину обраду и оштрење коштаних предмета. Жрвњеви су масивни камени предмети са равном или мало удубљеном радном површином који су служили за млевење житарица и других зрнастих плодова. За покретни део жрвња или растираче су коришћени облуци од тврдих и чврстих стена, углавном без додатне обраде. Трагови брушења који се препознају на предметима настали су од употребе ових растирача. Ступе су масивни камени предмети чија је радна површина толико удубљена да добија облик реципијента. Од периода млађег неолита и енеолита, ови предмети се користе за уситњавање руде бакра.

Кугле и куглице за праћку су служиле као пројектили, ловно оружје. У ту сврху су могли да се користе и природни облици правилних, углачаних облутака, али су обликовани и руком.

Сл.46

Камене кугле и куглице са траговима обраде и брушења које су се могле користити као растирачи, или као пројектили за праћке
инв.бр. 6898, 18811, 20332, 2398, 12602, 4033,
5843, 8819, 5354, 5704, 16904, 18210, 20324

Сл.47

Фрагментован жрвањ издуженог облика, конкавне радне површине из периода млађег неолита са локалитета „Слатина-турска чесма“ Дреновац инв.бр.6934

Сл.48

Абразивна алатка за обраду камених или алатки од кости и рожине која са обе стране има радну површину инв.бр.20381

Сем оруђа и оружја од камена су прављени и предмети сакралног и естетског карактера. Израђују се антропоморфне и зооморфне фигурине, врхунске израде, брижљиво полиране, стилизованих форми. Затим разни украсни и култни предмети, привесци различитих облика, амулети, перле, дугмад, прстење, наруквице и друго.

Ретки, али вредни пажње су употребни предмети, посуде и палете, које су могле служити у култне сврхе о чему сведочи избор сировина за њихову израду, леп украсни камен, обично мермер и брижљивост израде, исполираност до високог сјаја и орнаментика.

Сл. 49

Фрагмент камене плоче са пластичним тракастим ојачањем уз ивицу украшеним урезаним паралелним хоризонталним и косим линијама из периода млађег неолита са локалитета „Слатина-турска чесма“ Дреновац инв.бр.7672

Сл.50
Зооморфна фигурина,
стилизована глава животиње
из периода млађег неолита
са локалитета „Слатина-турска чесма“ Дреновац
инв.бр. 7140

Сл.51
Камени амулет дискоидног облика
са две наспрамне перфорације из
периода млађег неолита
са локалитета „Слатина-турска чесма“ Дреновац
инв.бр. 20373

Сл.52
Фрагментован камени амулет
са перфорацијом за траку за везивање
из периода млађег неолита
са локалитета „Слатина-турска чесма“
Дреновац
инв.бр. 8100

Сл. 53
Две абразивне алатке са жљебом по средини
за оштрење коштаних шила
инв.бр. 4448, 19354

Сл. 55
Глачалица из периода
млађег неолита
са локалитета
„Слатина-турска чесма“
Дреновац
инв.бр. 20230

Сл. 54
Две абразивне алатке за оштрење металног оруђа
из периода старијег гвозденог доба
са локалитета „Пањевачки рит“ Јагодина
инв.бр. 20367, 20368

Сл.56
Брусеви са перфорацијом за траку за везивање
инв.бр. 106, 42, 10347, 20325, 20326, 180

Оруђе од камена, како окресаног, тако и глачаног, у знатној је примени у металним добима, посебно енеолиту и бронзаном добу. Откривање нове сировине, експлоатација руда, почетак израде оруђа и оружја од метала доводи до технолошког напретка и промена у материјалној култури. Искуство и знање стечено у неолиту у обради камена, технике обраде и облици алатки, преноси се у метална доба у израду артефаката од метала. Међутим овај процес је узајаман, како форме каменог оруђа утичу на формирање облика металних алатки, тако и нови типови металних форми утичу на мењање облика каменог оруђа, посебно секира које добијају елегантније, боље профилисане облике.

Од типова камених алатки, само изменењених форми и даље се производе секире, длета, тесле, чекићи, брусеви, тегови, жрвићеви и све оно оруђе које је познато у неолиту. Нешто ширу примену имају брусеви који се појављују у неолиту за оштрење кости, а сада се везују за оштрење металних предмета. Нови услови привреде стварају потребе за настанком и нових оруђа или другачијим коришћењем већ постојећих, тако да батови, чекићи и пијуци служе за рударење, ступе за мрвљење руда, а од камена настају и калупи за изливавање металних предмета.

У култу и уметности, камен и даље заузима значајно место, те се од њега израђују фигурине, амулети, привесци, перле, култни предмети и друго.

Колико је глачано камено оруђе било вредно и колико се ценило време и труд који су потребни за његов настанак, сведоче и фрагментоване глачане алатке које су секундарно употребљаване за прављење нових алатки.

Сл. 57
Масивна глачана камена секира
из атара села Буковче
инв.бр.10442

Сл. 58
Глачана камена секира
са отвором за држальу
инв.бр. 1949

Сл. 59
Глачана камена алатка делтоидног облика
са отвором за држальу
из периода металних доба
са локалитета „Град“ у Секуричу
инв.бр. 1715

Сл. 60
Лучно савијена секира од глачаног камена
са отвором за држальу
из периода металних доба
из атара села Радошин
инв.бр. 1449

Сл. 61
Бојна секира са започетом перфорацијом
из периода металних доба
са локалитета „Коњска даља“ Вильавче
инв.бр. 20314

Сл. 62
Фрагменти глачаних камених секира
секундарно употребљени
за израду нових алатки
на којима је накнадно
вршена перфорација
инв.бр. 1042, 20362,
1945, 4379, 1946

Сл. 63
Глачане камене алатке
са отвором за држальу - пијуци
перфектно углачане површине
из периода металних доба
инв.бр. 20364, 20365

Сл. 64
Две издужене крастасте
глачане камене секире
са перфорацијом за држальу
из периода металних доба
инв. бр. 1455, 270

Сл. 65

Секира од глачаног камена са перфорацијом за држальу кугластог облика из периода металних доба са локалитета „Град - Јеринин град“ Секурич инв.бр. 1716

Сл. 66

Глачана камена кугла - буздан, правилног облика са перфорацијом за држальу са локалитета „Селаково брдо“ Старо село инв.бр. 1831

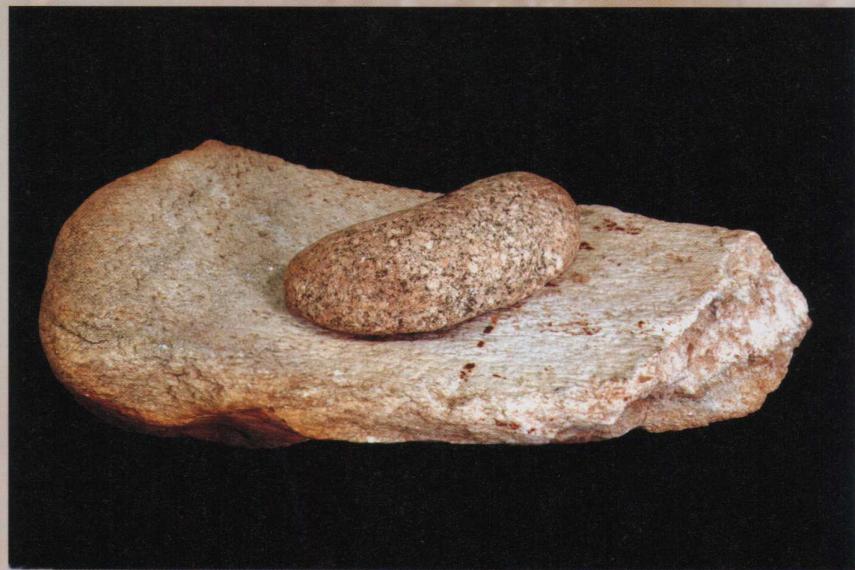
Сл. 67

Две глачане секире од „лаког белог камена“ из периода металних доба инв.бр. 15850, 2433

За оруђа од глачаног камена се користе различите врсте стене. Различите алатке захтевају различите особине камена. Најзаступљеније су алатке од финозрних седиментних и контактно метаморфних стена које су веома тврде и врло отпорне, а њихов школъкасти прелом их чини погодним за обраду. Ове сировине су биле организовано вађене, али и прикупљане из потока као облуци. Различитих су боја, нијансе сиве, сиво зелене, зелене, црне или мрке, често са светлијим и тамнијим тракама или пегама. Коришћене су за израду алатки са сечицом, секира, длета, тесли, пијука. Пешчари су седиментне кластичне стene полиминералног карактера чија је одлика абразивно својство које је нарочито изражено код кварцних пешчара, те се најчешће користе за израду абразивних алатки, а ређе и за све остале врсте предмета. Користе се различите магматске стene. Због своје зrnaстe структуре, могле су се обраћивати искуцавањем до полуфабриката, а затим глачањем ради фине обраде предмета. Све су једре и тврде, способне да трпе притиске и ударе, те су од њих израђиване секире, тесле, длета, чекићи, глачалице, жрвњеви, растирачи, а ретко и украсни предмети. У индустрији глачаног камена су коришћени и кречњаци, конгломерати, метаморфне стene и тзв. лаки бели камен. Овај термин се користи за групу макроскопски сличних стена чије су основне карактеристике да су лаке, порозне и релативно меке, разних нијанси прљавобеле и жућкастобеле боје и почињу да се интензивније експлоатишу од млађег неолита.

Сл. 68
Фрагментована секира-пијук
са отвором за држальју
без дисталног дела
из периода бронзаног доба
из атара села Драгово
инв.бр. 20423

Сл. 69
Жрвањ за млевење житарица
из периода металних доба
са локалитета „Ђула“ Остриковац
инв.бр. 20382

Сл. 70
Жрвањ из периода
старијег гвозденог доба
са локалитета „Градац“ Ланиште
инв.бр. 20341

Сл. 71

Жрвањ од црвеног пешчара
из периода старијег гвозденог доба
са локалитета „Градац“ Ланиште
инв.бр. 20345

Сл. 72

Жрвањ од црвеног пешчара
са локалитета „Селевац“ Ланиште
инв.бр. 20384

Сл. 73
Фигурина фалусоидног облика
од серпентинита
из атара села Белица
инв.бр. 20415

Сл. 74
Привесак од речног облутка
из периода старијег гвозденог доба
са локалитета „Градац“ Ланиште
инв.бр. 16498

Сл. 75
Камени предмет украсен
са три урезане розете
и трећом започетом
инв.бр. 20367

Сл. 76
Стилизована антропоморфна фигурина
из периода старијег гвозденог доба
са локалитета „Вецина мала“ Мајур
инв.бр. 12072

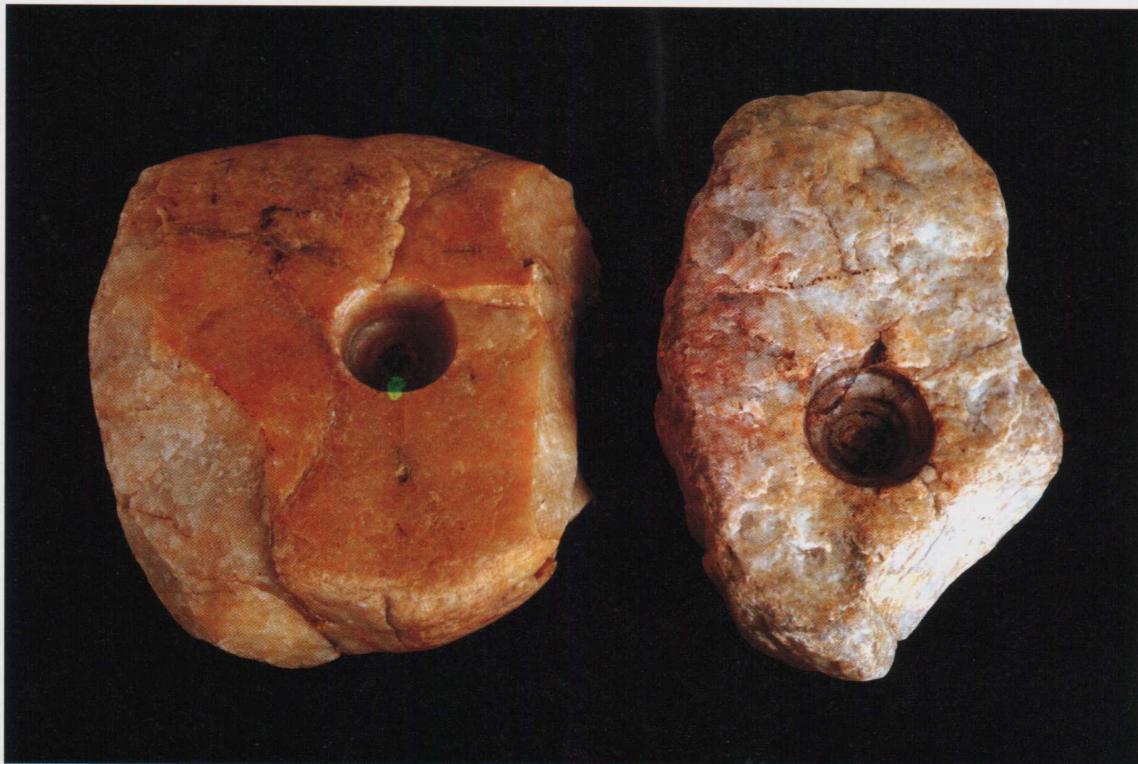
Изложба „Камен у праисторији“ сачињена је од инвентара Завичајног музеја у Јагодини. Праисторијска збирка садржи 357 инвентарисаних предмета од окресаног камена и неколико стотина који чине студијски материјал. То су алатке, кремена језгра и одбици. Такође јој припада 583 инвентарисаних алатки од глачаног камена и пар стотина фрагмената глачаних алатки који припадају студијској грађи.

Изложени експонати припадају периодима од старијег и млађег неолита, енеолита, бронзаног доба до времена старијег и млађег гвозденог доба и почетка нове ере. Ради лакшег разумевања развоја камене индустрије, иако на изложби нема представника палеолита и мезолита, није изоставиљена прича о њима.

Овај материјал је прикупљан око шест деценија и доспео је у збирку музеја путем поклона и откупа од појединача, случајних налаза, путем рекогносцирања терена колега који су радили у музеју (Илије Вукићевића, Сава Ветнића и др Милорада Стојића) и путем сондажних и заштитних археолошких ископавања која је реализовао Завичајни музеј у Јагодини, углавном у сарадњи са Народним музејем из Београда. Сондажно ископавани локалитети: у општини Јагодина: локалитет „Буковачка чесма“ у селу Буковче (старији неолит,); локалитет „Код топола“, село Деоница (старији неолит); локалитет „Лукићска мала“ у селу Рајкинац (метално доба, прелазни период из бронзаног у гвоздено доба); локалитет „Сарина међа“ у Јагодини (бронзано доба, старије гвоздено доба); локалитет „Пањевачки рит“ (енеолит, старије гвоздено доба); локалитет „Вецина мала“ у Мајуру (бронзано доба, старије гвоздено доба); локалитет „Селиште“ у селу Дубока (старије гвоздено доба); локалитет „Врбица“ село Драгоцвет (старије гвоздено доба); локалитет „Градац“ у селу Ланиште (старије гвоздено доба); локалитет „Ђеремидиште“ у селу Багрдан (метална доба) локалитет „Црвена ливада“ испод Ђурђевог брда (бронзано доба, старије и млађе гвоздено доба); општина Ђуприја: локалитет „Стублине“ у селу Супска (старији и млађи неолит); локалитет „Бобањ – Ђула“ село Остриковац (енеолит, бронзано доба); општина Деспотовац: локалитет „Буљићка бара“ у Великом Поповићу (млађи неолит); општина Рековац: локалитет „Њиве – река“ (старији неолит); општина Парћин: локалитет „Мотел“ и локалитет „Слатина - турска чесма“ у Дреновцу (старији и млађи неолит); локалитет „Саставци“ село Својново (млађи неолит). Далеко већи је списак евидентираних локалитета на подручју средњег Поморавља из свих периода праисторије, са којих потичу

појединачни налази артефаката који се чувају у Завичајном музеју у Јагодини.

Изложба „Камен у праисторији“ је само тренутак бацања светла на камену индустрију праисторијске збирке Завичајног музеја у Јагодини. Следи даљи рад и публиковање типолошки обрађеног материјала. Надамо се да ће нова археолошка ископавања обогатити фонд музеја предметима који имају археолошки контекст и употпунићи нашу слику о обради камена у праисторији нашег краја.

Сл. 77

Два масивна камена са делимично изведеном перфорацијом.
Трагови гарежи у удубљењима говоре у прилог претпоставци
да су коришћени за паљење ватре

ПОПИС ИЗЛОЖЕНИХ ЕКСПОНата

1. Сечиво од окресаног камена, ретуширано ; рожнац; 35,1x14,2 mm; млађи неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С.VI о.с.3-4 угао Д керамика из лепа; ископавање 1970; инв.бр.8467
2. Сечиво од окресаног камена, ретуширано правоугаоног облика; рожнац; 35,6 x14,6 mm; млађи неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С.VI о.с.5-6 материјал испод лепа; ископавање 1970. инв.бр.8531
3. Сечиво од окресаног камена, ретуширано; рожнац; 43,4 x14,8 mm; млађи неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С.VI о.с.12; ископавање 1970. инв.бр.8822
4. Сечиво од окресаног камена, ретуширано; рожнац; 34,7 x22,2 mm; млађи неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С.VI о.с.12; ископавање 1970. инв.бр.8823
5. Сечиво од окресаног камена, ретуширано, веће; рожнац; 56,3 x20,7 mm; млађи неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С.IX о.с.7 западна половина; ископавање 1971. инв.бр.9452
6. Сечиво од окресаног камена, ретуширано; рожнац; 24,1 x11,5 mm; млађи неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С.IX о.с.7 западна половина; ископавање 1971. инв.бр.9453
7. Колниновано оруђе од окресаног камена троугластог облика; рожнац; 37,4 x16,3 mm; млађи неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С.IX о.с.9 западна половина; ископавање 1971. инв.бр.9606
8. Језгро са негативима окресаних одбитака; рожнац; 36,7 x25,2 mm; млађи неолит; Ђуприја Супска „Стублине“; инв.бр.20385
9. Језгро са негативима окресаних одбитака; рожнац; 26,0 x15,0 mm; млађи неолит; Ђуприја Супска „Стублине“; инв.бр.20386
10. Језгро са негативима окресаних одбитака; рожнац; 29,0 x17,0 mm; млађи неолит; Ђуприја Супска „Стублине“; инв.бр.20387
11. Језгро са негативима окресаних одбитака; рожнац; 20,7 x19,8 mm; млађи неолит; Ђуприја Супска „Стублине“; инв.бр.20388
12. Језгро са негативима окресаних одбитака; рожнац; 27,0 x17,2 mm; млађи неолит; Ђуприја Супска „Стублине“; инв.бр.20389
13. Језгро са негативима окресаних одбитака; рожнац; 26,6 x15,3 mm; млађи неолит; Ђуприја Супска „Стублине“; инв.бр.20390
14. Језгро са негативима окресаних одбитака; рожнац; 38,8 x31,3 mm; млађи неолит; Ђуприја Супска „Стублине“; инв.бр.203891
15. Језгро са негативима окресаних одбитака; Деспотовац, Велики Поповић „Буљићка бара“ профил X VII- X VII ; рожнац; 32,8 x18,9 mm; млађи неолит; ископавање 1974; инв.бр.20409
16. Језгро, 43,3x30,1 mm; старији неолит; Јагодина, Буковче „Буковачка чесма“ С. VI о.с.6 јужни сегмент; заштитно ископавање 1972; инв.бр.4605
17. Језгро са траговима цепања; 70,4x31,6 mm; млађи неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С.IX о.с.9 источна половина материјал испод лепа; ископавање 1969. инв.бр.9586
18. Језгро са траговима цепања; 30,0x28,7 mm; млађи неолит; Деспотовац, Велики Поповић „Буљићка бара“ С.I о.с.3; сондажно ископавање 1974. инв.бр.5074
19. Сечиво од окресаног камена, опсиђијан; 41,8x11,6 mm; млађи неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С.IX о.с.10 источна половина; сондажно ископавање 1969. инв.бр.9672
20. Сечиво од окресаног камена, микролит; опсиђијан; 17,9x4,4 mm; млађи неолит; Деспотовац, Велики Поповић „Буљићка бара“ С. VI о.с.1; сондажно ископавање 1974. инв.бр.5099
21. Фрагментовано сечиво од окресаног камена; опсиђијан; 16,1x12,3 mm; млађи неолит; Деспотовац, Велики Поповић „Буљићка бара“ С. IV о.с.1; сондажно ископавање 1974. инв.бр.5098
22. Сечиво од окресаног камена овалног облика; опсиђијан; 38,6x26,4 mm; млађи неолит; Деспотовац, Велики Поповић „Буљићка бара“ С. III о.с.3; сондажно ископавање 1974. инв.бр.5092
23. Сечиво од окресаног камена издуженог облика; рожнац; 83,7x14,5 mm; млађи неолит; Деспотовац, Велики Поповић „Буљићка бара“ С. XIV о.с.2; сондажно ископавање 1974. инв.бр.5454
24. Пробојац од окресаног камена са ретушираним сечивом; рожнац; 42,0x16,3 mm; млађи неолит; Деспотовац, Велики Поповић „Буљићка бара“ С. XVI о.с.7; сондажно ископавање 1974. инв.бр.5674
25. Сечиво од окресаног камена неретуширано; рожнац; 46,5x18,8 mm; млађи неолит; Деспотовац, Велики Поповић „Буљићка бара“ инв.бр.20410
26. Оруђе од окресаног камена троугаоног облика; 40,3x32,6 mm; Ђуприја Супска „Стублине“; инв.бр.20392
27. Пројектил од окресаног камена; рожнац; 29,8x27,9 mm; млађи неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С. III о.с.1 јужна половина; сондажно ископавање 1969. инв.бр.20406
28. Сечиво од окресаног камена; рожнац; 29,0x11,7 mm; старији неолит; Светозарево, Буковче „Буковачка чесма“; инв.бр.20411
29. Фрагментовано сечиво од окресаног камена, веће, ретуширано; рожнац; 57,4x27,3 mm; старији неолит; Јагодина, Буковче „Буковачка чесма“ површина; заштитно ископавање 1972; инв.бр.4306
30. Фрагментовано сечиво од окресаног камена, ретуширано; рожнац; 32,6x19,2 mm; старији неолит; Јагодина, Буковче „Буковачка чесма“ С. I површина; заштитно ископавање 1972; инв.бр.4308
31. Сечиво од окресаног камена, ретуширано; рожнац; 31,5x13,3 mm; неолит; Јагодина, Буковче „Буковачка чесма“ С. I површина; заштитно ископавање 1972; инв.бр.4309
32. Стругач од окресаног камена; рожнац; 25,9x17,4 mm; неолит; Јагодина, Буковче „Буковачка чесма“ С.I површина; заштитно ископавање 1972; инв.бр.4310
33. Фрагментовано сечиво од окресаног камена, ретуширано; рожнац; 39,4x14,6 mm; старији неолит; Јагодина, Буковче „Буковачка чесма“ С.III о.с.5; заштитно ископавање 1972; инв.бр.4369

34. Сечиво од окресаног камена, ретуширано; рожнац; 41,8x21,6 mm; старији неолит; Јагодина, Буковче „Буковачка чесма“ С.V о.с.4; заштитно ископавање 1972; инв.бр.4488
35. Сечиво од окресаног камена, ретуширано; рожнац; 47,2x12,7 mm; старији неолит; Јагодина, Буковче „Буковачка чесма“ С.I о.с.4 централни део; заштитно ископавање 1972; инв.бр.5943
36. Сечиво од окресаног камена листоликог облика, ретуширано; рожнац; 35,8x38,2 mm;старији неолит; Рековац „Нјиве – Река“ С. I о.с.3 источна половина; сондажно ископавање 1981; инв.бр.15138
37. Фрагментовано сечиво од окресаног камена, ретуширано; рожнац; 51,2x13,7 mm; млађи неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С.III о.с.3 јужна половина; сондажно ископавање 1968. инв.бр.6252
38. Сечиво од окресаног камена, ретуширано; рожнац; 41,9x17,1 mm; млађи неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С.III о.с.7 северна половина; сондажно ископавање 1968. инв.бр.6684
39. Сечиво од окресаног камена; рожнац; 42,8x11,6 mm; млађи неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С.V о.с.11 северна половина; сондажно ископавање 1969. инв.бр.7313
40. Сечиво од окресаног камена; рожнац; 58,0x14,3 mm; млађи неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С.V о.с.11 северна половина; сондажно ископавање 1969. инв.бр.7314
41. Сечиво од окресаног камена, неретуширано; рожнац; 34,2x9,5 mm; млађи неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С.V о.с.11 северна половина; сондажно ископавање 1969. инв.бр.7315
42. Сечиво од окресаног камена, ретуширано; рожнац; 37,4x13,7 mm; млађи неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С.III о.с.7 северна половина, материјал из лепа; сондажно ископавање 1968. инв.бр.6335
43. Сечиво од окресаног камена, ретуширано; рожнац; 34,1x10,9 mm; млађи неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С. VI о.с.5-6 материјал испод лепа; сондажно ископавање 1970. инв.бр.8534
44. Сечиво од окресаног камена неправилног облика; рожнац; 16,0x13,7 mm; млађи неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С. I о.с.11 јама; сондажно ископавање 1968. инв.бр.6063
45. Сечиво од окресаног камена овално, ретуширано; рожнац; 56,2x32,0mm; млађи неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С. II о.с.2; сондажно ископавање 1968. инв.бр.6131
46. Комбинована алатка од окресаног камена стругач, сечиво; рожнац; 35,0x16,8mm; млађи неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С.III о.с.7 северна половина, материјал из лепа; сондажно ископавање 1968. инв.бр.6336
47. Сечиво од окресаног камена, ретуширано; рожнац; 41,5x12,6 mm; млађи неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С.V о.с.7 северна половина; сондажно ископавање 1969. инв.бр.7116
48. Сечиво од окресаног камена; рожнац; 83,3x22,5 mm; млађи неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С.V о.с.7 јужна половина; сондажно ископавање 1969. инв.бр.7133
49. Алатка од окресаног камена; рожнац; 51,1x27,7 mm; млађи неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С.V о.с.13; сондажно ископавање 1969. инв.бр.20407
50. Стругач од окресаног камена; 39,7 x 35,9 mm; Параћин, Дреновац „Слатина-турска чесма“ са површине; инв.бр. 10051
51. Сечиво од окресаног камена петоугаоног облика, ретуширано; рожнац; 45,3x22,6 mm; млађи неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С.V о.с.17 јужна половина, јама у углу А; сондажно ископавање 1969. инв.бр.7849
52. Секира израђена техником окресивања; магнезит – „лаки бели камен“; 48,1x27,9 mm; млађи неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С.V о.с.5 северна трећина; сондажно ископавање 1969. инв.бр.6992
53. Сечиво од окресаног камена, 31,2x15,3 mm; Јагодина, Буковче „Буковачко брдо“ рекогносцирање 1980; инв.бр.13462
54. Језгро са кортексом; рожнац; 32,0 x 31,0 mm; енеолит; Јагодина „Пањевачки рит“ С. III Кв.Г6/I, објекат 218; сондажно ископавање 1992; инв.бр.18884
55. Језгро са кортексом; рожнац; 37,0 x 29,0 mm; гвоздено доба; Јагодина „Пањевачки рит“ С.III Кв.Г7/ III, на површини објеката 213; сондажно ископавање 1992; инв.бр.18846
56. Језгро са кортексом; рожнац; 27,0 x 33,0 mm; енеолит; Јагодина „Пањевачки рит“ С. III Кв.Г5/ III, објекат 218; сондажно ископавање 1992; инв.бр.18886
57. Сечиво од окресаног камена, ретуширано; рожнац; 28,0 x 9,7 mm; енеолит; Јагодина „Пањевачки рит“ С.III Кв.Г6/ III, објекат 218; сондажно ископавање 1992; инв.бр.18901
58. Стругач од окресаног камена, ретуш; рожнац; 28,3 x 15,0 mm; енеолит; Јагодина „Пањевачки рит“ С.III Кв.Г5/ II, објекат 218; сондажно ископавање 1992; инв.бр.18859
59. Фрагментовано сечиво од окресаног камена, ретуширано; рожнац; 21,2 x 19,4 mm; енеолит; Јагодина „Пањевачки рит“ С.III Кв.Г6/ II, објекат 218; сондажно ископавање 1992; инв.бр.18890
60. Сечиво од окресаног камена, неретуширано; рожнац; 43,3 x 23,0 mm; гвоздено доба; Јагодина „Пањевачки рит“ Кв.Б; сондажно ископавање 1991; инв.бр.18795
61. Сечиво од окресаног камена, ретуширано; рожнац; 39,3 x 21,2 mm; метална доба; Јагодина „Пањевачки рит“ ров уз источни профил П2,3 Кв. VII/2,3 сондажно ископавање 1990; инв.бр.20416
62. Сечиво од окресаног камена, ретуширано; рожнац; 37,8 x 22,6 mm; метална доба; Јагодина „Пањевачки рит“ С.Ћ Кв. I-II/1-5 о.с.2; сондажно ископавање 1990; инв.бр.20417

63. Сечиво од окресаног камена, ретуширано; рожнац; 39,6 x 21,0 mm; метална добра; Јагодина „Пањевачки рит“ С.Р Кв. IV, V, VI /1,2,3 о.с.4; сондажно ископавање 1990; инв.бр.20418
64. Сечиво од окресаног камена, ретуширано; рожнац; 39,6 x 21,0 mm; метална добра; Јагодина „Пањевачки рит“ С.Р Кв. IV, V, VI /1,2,3 о.с.4; сондажно ископавање 1990; инв.бр.20418
65. Стругач од окресаног камена; рожнац; 35,7 x 35,6 mm; метална добра; Јагодина „Пањевачки рит“ површински налаз; сондажно ископавање 1990; инв.бр.20419
66. Комбиновано оруђе од окресаног камена, стругач на сечиву, ретуширан, 30,0 x 16,8 mm; метална добра; Јагодина „Пањевачки рит“ С.Љ Кв. IV/5 о.с.1; сондажно ископавање 1990; инв.бр.18768
67. Пробојац од окресаног камена; рожнац; 42,5 x 20,6 mm; старије гвоздено добра; Јагодина „Пањевачки рит“ сектор Д, објекат 128 сондажно ископавање 1991; инв.бр.19296
68. Одбитак од окресаног камена; рожнац; 40,3 x 25 mm; старије гвоздено добра; Јагодина „Пањевачки рит“ сектор Д, објекат 128 сондажно ископавање 1991; инв.бр.19295
69. Сечиво од окресаног камена, троугаоног облика; рожнац; 40,3 x 32,5 mm; старије гвоздено добра; Јагодина „Пањевачки рит“ сектор Д, објекат 128 сондажно ископавање 1991; инв.бр.19300
70. Фрагментовано сечиво од окресаног камена, ретуширано; рожнац; 33,5 x27,1 mm; метална добра; Ђуприја, Остриковац „Бобањ-Ђула“; рекогносцирање 1979; инв.бр.12365
71. Сечиво од окресаног камена, ретуширано; рожнац; 30,1 x15,5 mm; метална добра; Ђуприја, Остриковац „Бобањ-Ђула“; рекогносцирање 1979; инв.бр.12361
72. Стругач од окресаног камена; рожнац; 36,7 x23,6 mm; метална добра; Ђуприја, Остриковац „Бобањ-Ђула“; рекогносцирање 1979; инв.бр.12362
73. Сечиво од окресаног камена, ретуширано; рожнац; 24,6 x12,9 mm; метална добра; Ђуприја, Остриковац „Бобањ-Ђула“; рекогносцирање 1979; инв.бр.12364
74. Сечиво од окресаног камена, неретуширано; рожнац; 35,1 x15,4 mm; метална добра; Ђуприја, Остриковац „Бобањ-Ђула“; рекогносцирање 1979; инв.бр.12363
75. Алатка од окресаног камена; рожнац; 38,7 x14,1 mm; метална добра; Ђуприја, Остриковац „Бобањ-Ђула“; инв.бр.20405
76. Сечиво од окресаног камена, лепо обликовано, ретуширано; рожнац; 41,1x14,7 mm; енеолит; Ђуприја, Остриковац „Ђула“ С.II/3; сондажно ископавање 1985; инв.бр.15854
77. Сечиво од окресаног камена, правоугаоног облика, ретуширано; рожнац; 41,1x14,7 mm; енеолит; Ђуприја, Остриковац „Ђула“ С.II/3; сондажно ископавање 1985; инв.бр.15853
78. Алатка од окресаног камена, троугластог облика; рожнац; 69,6x31,8 mm; енеолит; Ђуприја, Остриковац „Ђула“ С.I о.с.1-2; сондажно ископавање 1985; инв.бр.15851
79. Алатка од окресаног камена; 34,7x16,7 mm; енеолит; Ђуприја, Остриковац „Ђула“; инв.бр.20404
80. Алатка од окресаног камена; 40,8x29,3 mm; енеолит; Ђуприја, Остриковац „Ђула“; инв.бр.20403
81. Алатка од окресаног камена; 37,5x14,6 mm; енеолит; Ђуприја, Остриковац „Ђула“; инв.бр.20401
82. Алатка од окресаног камена; 26,2x14,5 mm; енеолит; Ђуприја, Остриковац „Ђула“; инв.бр.20396
83. Алатка од окресаног камена; 33,0x24,5 mm; енеолит; Ђуприја, Остриковац „Ђула“; инв.бр.20397
84. Алатка од окресаног камена; 56,6x30,1 mm; енеолит; Ђуприја, Остриковац „Ђула“; инв.бр.20400
85. Алатка од окресаног камена; 74,1x26,1 mm; енеолит; Ђуприја, Остриковац „Ђула“; инв.бр.20402
86. Алатка од окресаног камена; 64,3x23,4 mm; енеолит; Ђуприја, Остриковац „Ђула“; инв.бр.20399
87. Алатка од окресаног камена; 31,3x32,0mm; енеолит; Ђуприја, Остриковац „Ђула“; инв.бр.20398
88. Језгро; рожнац; 50,8x33,5 mm Ђуприја, Остриковац „Ђула“ С. II о.с.3; сондажно ископавање 1979; инв.бр.20408
89. Језгро; 76,4x52,4 mm Јагодина, Ланиште „Градац“ С. I из групе керамике; ископавање 1981; инв.бр.15270
90. Језгро; 101,1x59,8 mm Јагодина, Ланиште „Гигош-Липар“ рекогносцирање; инв.бр.1988
91. Фрагментовано сечиво од окресаног камена; опсидијан; 18,9x13,2 mm; Свилајнац, Витејево „Коњушница“; инв.бр.20412
92. Сечиво од окресаног камена, неретуширано са шињком на једном крају; рожнац; 50,9 x20,0 mm; Свилајнац, Витејево „Коњушница“; инв.бр.20413
93. Комбиновано оруђе обрађене читаве површине, ретушираних ивица; рожнац прозрачно беле боје; 22,5 x18,4 mm; енеолит; Јагодина, Винорача „Селиште“; рекогносцирање 1967; инв.бр.323
94. Стругач од окресаног камена; рожнац; 40,2 x54,4 mm; Јагодина, Лукар „Трнати лаз“; поклон Агоре Васића; инв.бр.1143
95. Сечиво од окресаног камена, ретуширано; метална добра; 66,6 x31,8 mm; Јагодина, Међуреч „Кандовац“; рекогносцирање 1967; инв.бр.1294
96. Алатка од окресаног камена, пројектил, ретуширана; 47,0 x17,1 mm; Јагодина, Лукар „Трнати лаз“; поклон Агоре Васића; инв.бр.1151
97. Сечиво од окресаног камена, неретуширано; 45,3 x24,5 mm; Јагодина, Милошево „Збеговиште-колиба“; рекогносцирање Илије Вукићевића; инв.бр.1341
98. Фрагментовано сечиво од окресаног камена, дугачко, ретуширано; енеолит; 105,2 x29,6 mm; Параћин, Својново „Задружни дом“; инв.бр.1679
99. Сечиво од окресаног камена, танко, дуго, неретуширано; 100,3 x10,2 mm; Параћин, Својново „Задружни дом“; инв.бр.1680
100. Сечиво од окресаног камена, лепо обликовано, издужено, листолико, ретуширане ивице, са усадником за дршку; рожнац; 150,6 x36,2 mm; енеолит; Параћин, Својново, обала Мораве; инв.бр.1707

101. Пројектил од окресаног камена, троугаоног облика, обрађене читаве површине, бифацијално ретуширан; енеолит; 82,4 x38,0 mm; Јагодина, Лозовик „Стара лесна тераса“; инв.бр.20420
102. Пројектил од окресаног камена, троугаоног облика, обрађене читаве површине, ретуширан, фрагментованог врха; енеолит; 61,0 x38,6 mm; Јагодина, „Обала Велике Мораве“ крај села Рибаре; инв.бр.20421
103. Сечиво од окресаног камена, ретуширана ивица, са пробојацем на вентралној страни; рожнац; 59,2 x23,4 mm;бронзано доба; Јагодина, Лукар „Трнati лаз“С.I о.с.2; ископавање 1965; инв.бр.2374
104. Сечиво од окресаног камена, ретуширана ивица; рожнац; 59,2 x23,4 mm;бронзано доба; Јагодина, Лоћика „Градина“С.I о.с.1; ископавање 1966; инв.бр.2407
105. Алатка од окресаног камена неправилног елипсоидног облика, ретуширане ивице укруг; рожнац; 64,6 x26,1 mm;бронзано доба; Јагодина, Лоћика „Градина“ С. I о.с.2; ископавање 1966; инв.бр.2412
106. Сечиво од окресаног камена, ретуширана ивица; рожнац; 64,6 x26,1 mm; метална доба; Јагодина, „Сарина међа“ С. V о.с.2; сондажно ископавање 1967; инв.бр.3664
107. Сечиво од окресаног камена, три ивице ретуширане; рожнац; 75,7 x40,2 mm; метална доба; Јагодина, „Сарина међа“ С. E/5 о.с.2; сондажно ископавање 1977; инв.бр.11249
108. Сечиво од окресаног камена, све четири ивице ретуширане; рожнац; 23,4 x25,8 mm; бронзано доба; Јагодина, Мајур „Вецина мала“ С. II јама у североисточном делу; сондажно ископавање 1978; инв.бр.12276
109. Сечиво од окресаног камена, ретуширано; рожнац; 32,6 x18,5 mm; старије гвоздено доба; Јагодина, Ланиште „Градац“; рекогносцирање 1979; инв.бр.13079
110. Алатка од окресаног камена троугаоног облика; рожнац; 28,5 x20,4 mm; бронзано доба; Јагодина, Буковче „Буковачко брдо-градина“; рекогносцирање 1980; инв.бр.13460
111. Сечиво од окресаног камена; рожнац; 33,5 x15,7 mm; метална доба; Јагодина, Буковче „Буковачко брдо-градина“; рекогносцирање 1980; инв.бр.13461
112. Језгро; рожнац; 19,8 x17,4 mm; метална доба; Јагодина, Буковче „Буковачко брдо-градина“; рекогносцирање 1980; инв.бр.13463
113. Сечиво од окресаног камена; рожнац; 29,5 x13,8 mm; Јагодина, Винорача „Баре I“; рекогносцирање 1981; инв.бр.13573
114. Сечиво од окресаног камена полукуружног облика, ретуширано; рожнац; 51,1 x29,8 mm; старије гвоздено доба; Ђуприја, Крушар „Ђула II-Маџа“; рекогносцирање 1981; инв.бр.14226
115. Сечиво од окресаног камена, ретуширано; рожнац; 43,0 x22,1 mm; метална доба; Јагодина, „Сарина међа“ С. Ф/4 о.с.2; сондажно ископавање 1977; инв.бр.20394
116. Оруђе од окресаног камена; рожнац; 35,8x38,2 mm; Рековац „Радовка – Река“ С. I о.с.8; инв.бр.20395
117. Сечиво од окресаног камена, веће, ретуширано; рожнац; 59,0x36,9 mm; без података; инв.бр.20393
118. Алатка од окресаног камена троугаоног облика; рожнац; 63,2 x40,6 mm; старије гвоздено доба; Јагодина, „Сарина међа“ рекогносцирање 1981; инв.бр.14467
119. Сечиво од окресаног камена, ретуширана; рожнац; 38,3 x36,6 mm; Јагодина, Багрдан „Ђеремидиште“ сектор I, С. I, П2 западно код пећи; заштитно ископавање 1982; инв.бр.15676
120. Фрагментовано сечиво од окресаног камена, ретуширано; рожнац; 72,7 x27,1 mm; прелазни период из бронзаног у гвоздено доба; Јагодина, Мајур С. I-1986 јама западни сектор; сондажно ископавање 1986; инв.бр.16202
121. Сечиво од окресаног камена, ретуширано; рожнац; 22,7 x13,3 mm; Јагодина, Бунар „Звездана“; рекогносцирање 1985-89; инв.бр.16985
122. Масивна алатка од окресаног камена, стругач; рожнац; 59,8 x27,5 mm; старије гвоздено доба; Јагодина, Горње Штипље „Испод главице“; рекогносцирање 1983-89; инв.бр.17008
123. Танко дуго сечиво од окресаног камена, неретуширано; рожнац; 39,1x08,0 mm; Јагодина, Деоница „Брдо“; рекогносцирање; инв.бр.17017
124. Стругач од окресаног камена; рожнац; 33,5x23,6 mm; Јагодина, Деоница „Брдо“; рекогносцирање; инв.бр.17018
125. Комад шљунка чији је један крај интезивно брушен, тако да је добијен шильјак, започето обликовање алатке; 60x40 mm; метално доба, На В2; Јагодина, „Сарина међа“, рекогносцирање 1081; инв.бр. 14465
126. Речни облутак сиво црне боје са започетом обрадом, брушењем; г-50 mm; метално доба; Јагодина, „Вецина мала“ С.I о.с.5; ископавање 1978; инв.бр. 12030
127. Облутак неправилног облика на коме се виде тарагови брушења, започета обрада; 40x30 mm; бронзано доба; Јагодина-Ђуприја, Мајур-Остриковац, „Бобањ-Ђула“ С.II јама 2; сондажно ископавање 1979; инв.бр. 12605
128. Мала секира од глачаног камена;50x30 mm; млађи неолит; Параћин „Слатина-турска чесма“ Дреновац С. III о.с.15; сондажно ископавање 1968; инв.бр. 6603
129. Мала секира од глачаног камена;филит; 46,5x21 mm; млађи неолит; Параћин „Слатина-турска чесма“ Дреновац С. V о.с.10; сондажно ископавање 1069; инв.бр.20330
130. Мала секира од глачаног камена; глинац; 55,5x32,0 mm; Свилајнац, Витејево „Коњушница“ ин.бр.20336
131. Мала секира од глачаног камена; 57,5x20,7 mm; Јагодина, Белица „Велике ливаде“ ин.бр.20331
132. Мала секира од глачаног камена издуженог овлика; 70,8x24,4 mm; метална доба; Јагодина, Бунар „Стари бунар“ ин.бр.249
133. Длето издуженог облика од камена фине структуре тамносиве боје; 84 x20 mm;млађи неолит; Параћин, Својново „Саставци“ С. IV о.с.5; сондажно ископавање 1972; ин.бр.4831
134. Длето од глачаног камена; 86,2x10,4 mm; Деспотовац, Велики Поповић „Буљићка бара“ С. XVII о.с.5; сондажно ископавање 1974. инв.бр.5735

135. Длето од глачаног камена; 65x21 mm; Деспотовац, Велики Поповић „Буљићка бара“; сондажно ископавање 1974. инв.бр.5825
136. Длето од глачаног камена; доломит; 56,8x17,6 mm; млађи неолит; Параћин „Слатина-турска чесма“ Дреновац С. V о.с.9; сондажно ископавање 1969; инв.бр.7196
137. Длето издуженог облика, полуовалног пресека од камена фине структуре сиве боје; доломит; 51,2 x12,1 mm; млађи неолит; Параћин, Својново „Саставци“ С. IV о.с.10; сондажно ископавање 1972; ин.бр.4891
138. Длето од ситнозрног камена сиве боје; алевролит; 58x24 mm; Деспотовац, Велики Поповић „Буљићка бара“ површина; сондажно ископавање 1974. инв.бр.5850
139. Длето од глачаног камена фине структуре сиве боје полукружног пресека; 48,5x18,3 mm; млађи неолит; Параћин „Слатина-турска чесма“ Дреновац С. IX о.с.12 западна половина; сондажно ископавање 1971; инв.бр.9797
140. Длето од глачаног камена фине структуре сиве боје; 40,6x25,1 mm; млађи неолит; Параћин „Слатина-турска чесма“ Дреновац С. IX о.с.10 западна половина; сондажно ископавање 1971; инв.бр.9694
141. Длето од глачаног камена; 41,3x22,4 mm; млађи неолит; Параћин „Слатина-турска чесма“ Дреновац С. VI о.с.11; сондажно ископавање 1970; инв.бр.20334
142. Длето од глачаног камена зелене боје; риолит 35,6x21,5 mm; млађи неолит; Параћин „Слатина-турска чесма“ Дреновац; рекогносцирање инв.бр.733
143. Длето од глачаног камена; филит; 38,8x26,7 mm; млађи неолит; Параћин „Слатина-турска чесма“ Дреновац С. III-IV контролни профил, хумус и субхумус; сондажно ископавање 1968; инв.бр.20328
144. Тесла од глачаног камена ситнозрне структуре сивозелене боје; 59,9x23,5 mm; Јагодина, Доње Штипље „Вольавче“; поклон Живомира Вучковића; инв.бр. 785
145. Тесла од глачаног камена фине структуре, тамно сиве боје полуовалног пресека; доломит; 52,6x30,7 mm; млађи неолит; Параћин „Слатина-турска чесма“ Дреновац С. III о.с.9 северна половина; сондажно ископавање 1968; инв.бр. 6397
146. Тесла од глачаног камена фине структуре прошаране зелене боје; магматска стена; 50,9x31,0 mm; млађи неолит; Параћин „Слатина-турска чесма“ Дреновац С. IX о.с.8 источна половина; сондажно ископавање 1971; инв.бр.9510
147. Тесла мало фрагментована од глачаног камена сиве боје; 96x44mm; млађи неолит; Параћин „Мотел“ С.I о.с.9; сондажно ископавање 1962; инв.бр.3943
148. Тесла од глачаног камена полукружног пресека са лучним сечивом од камена фине структуре тамно црне боје; филит 90x46 mm; млађи неолит; Параћин „Слатина-турска чесма“ Дреновац С. VI о.с.12; сондажно ископавање 1970; инв.бр.8820
149. Тесла мало фрагментованог дисталног дела од глачаног камена фине структуре мркосиве боје; 92x49 mm; млађи неолит; Параћин „Мотел“ С. II о.с.9; сондажно ископавање 1962; инв.бр.4070
150. Тесла од глачаног камена ситнозрне структуре сиве боје, мало фрагментован проксимални део; 80 x48 mm; млађи неолит; Параћин, Својново „Саставци“ С. IV о. с. 4; сондажно ископавање 1972; ин.бр.4815
151. Тесла од глачаног камена, фрагментована, ситнозрне структуре светло мркосиве боје; алевролит; 82 x 39 mm; Свилајнац, Витежево „Кпњушница“; рекогносцирање; инв.бр. 20337
152. Тесла од глачаног камена сиве боје, издуженог облика, мало оштећеног дисталног краја; 90x35 mm; млађи неолит; Параћин „Слатина-турска чесма“ Дреновац С. V о.с.10; сондажно ископавање 1969; инв.бр.7284
153. Тесла од глачаног камена ситнозрне структуре црне боје, мало оштећеног дисталног краја; филит; 67x28 mm; млађи неолит; Параћин „Слатина-турска чесма“ Дреновац С. VI о.с.12; сондажно ископавање 1970; инв.бр.8821
154. Тесла од глачаног камена беличастоокер боје; 64x35 mm; Јагодина, Лозовик „Старо село-Црквина“; рекогносцирање 1981; инв.бр. 14308
155. Секира од глачаног камена; 90x55 mm; Бунар „Мост“; Откуп од Животе Милановића; инв.бр. 20338
156. Секира од глачаног камена сиве боје, издуженог облика, мало оштећеног дисталног краја; 70x50 mm; млађи неолит; Параћин „Слатина-турска чесма“ Дреновац С. V о.с.20 јужна половина; сондажно ископавање 1969; инв.бр.8042
157. Секира од глачаног каменаситнозрне структуре беличастосиве боје, издуженог облика, мало оштећеног дисталног краја; 70x50 mm; млађи неолит; Параћин „Слатина-турска чесма“ Дреновац С. IX о.с.7 западна половина; сондажно ископавање 1971; инв.бр.9449
158. Секира од глачаног каменаситнозрне структуре беличастосиве боје, издуженог облика, мало оштећеног дисталног краја; 70x40 mm; млађи неолит; Параћин „Слатина-турска чесма“ Дреновац С. I о.с.4; сондажно ископавање 1968; инв.бр. 5927
159. Секира од глачаног камена ситнозрне структуре сиве боје; 90x45 mm; млађи неолит; Деспотовац, Велики Поповић „Буљићка бара“ површина; сондажно ископавање 1974; инв.бр.5834
160. Секира од глачаног камена ситнозрне структуре сиве боје; 80x40 mm; млађи неолит; Деспотовац, Велики Поповић „Буљићка бара“ С.VI о.с.5; сондажно ископавање 1974; инв.бр.5172
161. Секира од глачаног камена ситнозрне структуре сиве боје; 65x40 mm; Деспотовац, Велики Поповић „Буљићка бара“ С. XVI о.с.1; сондажно ископавање 1974; инв.бр.5584
162. Секира од глачаног камена ситнозрне структуре сиве боје, секундарно обликована од одбитка веће секире; 65x40 mm; старији неолит; Јагодина, Буковачка „Буковачка чесма“ С. IV о.с.4; заштитно ископавање 1972; инв.бр.4414
163. Секира од глачаног камена зелене боје издуженог облика, елипсоидног пресека, заравњеног проксималног дела, сечица лучна; 90x30; неолит; Јагодина, Доње Штипље „Велике ливаде-Кључ“; поклон М. Ђорђевића; инв.бр. 740
164. Секира од глачаног камена прошараног зелене боје тањег пресека, фрагментованог проксималног дела, сечица лучна; 90x40; неолит; Јагодина, Доње Штипље „Велике ливаде-Кључ“; поклон М. Ђорђевића; инв.бр. 741

165. Масивна секира од глачаног камена сиве боје; 200x80 mm; Јагодина, атар села Буковче; поклон Драгана Агатоновића; инв.бр. 10442
166. Јако издужена секира од глачаног камена, лучно сечиво; 230x60 mm; Јагодина, Лозовик „Црквице“; рекогносцирање; инв.бр.1101
167. Масивна секира; 203x69 mm; метална добра; глинац; Јагодина, Бунар „Стари Бунар“; инв.бр. 20349
168. Чекић од камена у облику тростране пирамиде зrnaсте структуре сиве боје, трагови брушења; 110x80 mm; старији неолит; Рековац „Њиве-Река“ С.І о.с.4-5 материјал из огњишта; сондажно ископавање 1981; инв.бр. 15168
169. Чекић, масивна алатка у облику зарубљене четворостране пирамиде од камена крупнозрне структуре сиве боје; 120x70 mm; млађи неолит; Параћин „Слатина-турска чесма“ Дреновац С.VI о.с.12; сондажно ископавање 1970; инв.бр.8818
170. Чекић од облутка овалног облика са траговима брушења; 145x63 mm; Јагодина, Милошево „Бело брдо-бостаниште-збеговиште“, рекогносцирања 1967; инв.бр. 20348
171. Масивна алатка од глачаног камена пирамidalног облика, чекић или тег; h-158 mm у основи 80x72 mm; инв.бр. 10131
172. Масивна секира-чекић са вертикалном перфорацијом за држаљу од глачаног камена сивозелене боје, део са сечицом неправилно обликован; 112x66 mm, отвор за држаљу r-18 mm; Јагодина, Добра вода „Урине“; непознат начин набавке; инв.бр. 545
173. Масивна камена секира-чекићин са вертикалном перфорацијом за држаљу; 104x55 mm, отвор за држаљу r-20 mm; Јагодина, Врановац „Чаир-Међе“; рекогносцирање 1972;инв.бр. 371
174. Камена секира са вертикалном перфорацијом за држаљу од глачаног камена ситнозрне структуре сивозелене боје, равне доње и горње стране, лучних бочних страна; 104,8x46,7 mm, отвор за држаљу r-15 mm; Јагодина, атар села Шуљковац; непознат начин набавке; инв.бр. 1949
175. Секира са хоризонтално перфорираним отвором за држаљу у облику две зарубљене купе (бушена обострано)од глачаног камена; 104x55 mm; Јагодина, Буковче „Ситњари“; рекогносцирање; инв.бр.. 140
176. Масивна глачана камена секира са вертикалним отвором за држаљу; 182x68 mm, отвор за држаљу r-20 mm; Јагодина, Горњи Рачник „Бугар мала“; инв.бр. 10443
177. Масивна глачана камена секира са вертикалним отвором за држаљу, фрагментован проксимални крај и мало оштећена површина алатке; 140x59 mm, отвор за држаљу r-19 mm; без података о месту налаза и начину набавке; инв.бр. 20365
178. Глачана камена секира-чекић са вертикалним отвором за држаљу од камена ситнозрне структуре светло мрке боје, оштећена секундарно по површини браздом, 93,7x42,0 mm, отвор за држаљу r-20 mm; без података о месту налаза и начину набавке;инв.бр. 20316
179. Масивна глачана камена секира са вертикалним отвором за држаљу, проксимални крај лучно заобљен, горња и доња страна равне, бочне лучне; магматска стена; 173,0x63,9 mm, отвор за држаљу r-20 mm;Јагодина,Трнава, атар села; поклон А. Јанићијевића из Медојевца; инв.бр.1854
180. Глачана камена секира са вертикално перфорираним отвором за држаљу; део са сечивом благо повијен надоле; 80x40 mm; Рековац, Цикот „Чука“; случајни налаз приликом обраде винограда; инв.бр. 1864
181. Мала глачана камена секира са недовршеном перфорацијом за држаљу од камена сивозелене боје; 51x28 mm; старије гвоздено добра; Јагодина, Ланиште „Градац“ сектор II о.с.1; ископавање 1981; инв.бр. 15253
182. Масивна глачана камена секира са вертикалним отвором за држаљу; 174,4x62 mm, отвор за држаљу r-22 mm; Ђулија, Улица Војводе Мишића 3; откуп од Бобана Станковића; инв.бр. 20366
183. Издужена крастаста глачана камена секира са вертикалним отвором за држаљу, камена беличсто-окер боје; доломит; 160x40 mm;метална добра; Јагодина, Рајкинац, поред некрополе поља са урнама; рекогносцирање 1967; инв.бр. 1455
184. Издужена крастаста глачана камена алатка са вертикалним отвором за држаљу од беличсто-окер камена крупнозрне структуре, дистални део забљен без оштирице, проксимални део обликован у облику чепа; 190x60 mm; метална добра; Јагодина, Бунар, атар села; инв.бр. 270
185. Глачана камена секира-пијук са вертикалном перфорацијом за држаљу , лепо моделована, од камена ситнозрне структуре сиве боје; 93x49 mm; метална добра; инв.бр. 20363
186. Глачана камена секира-пијук са вертикалном перфорацијом за држаљу , лепо моделована, од камена ситнозрне структуре сивемрке боје; 134x51 mm; метална добра; Јагодина, Рајкинац; откуп од Бојана Грујића; инв.бр. 20364
187. Глачана камена секира-чекић са вертикалним отвором за држаљу; 82x56 mm; метална добра; Свилајнац, Кушиљево; рекогносцирање; инв.бр. 1047
188. Глачана камена секира-чекић са вертикалним отвором за држаљу; 70x50 mm; метална добра;Рековац, Ратковић; рекогносцирање 1967. инв.бр. 1461
189. Мања глачана камена секира кугластог облика са вертикалним отвором за држаљу, проксимални део профилисан у чекић, а дистални у сечицу од камена тамносиве боје; 65,0x38,2 mm, отвор за држаљу r-18 mm; метална добра; Рековац, Секурич „Град-Јеринин град“; поклон Жике Таушановића; инв.бр. 1716
190. Глачана камена секира са вертикалним отвором за држаљу, лучно профилисана са проксималним делом обликованим у чекић и лепезасто проширеном сечицом, оштећен проксимални део са доње стране; 93,9x47,6 mm, отвор за држаљу r-19 mm; метална добра; Свилајнац, Радошин, атар села; рекогносцирљање 1967; инв.бр. 1449
191. Недовршена камена бојна секира са сферично обликованом проксималним делом и лепезасто проширеном сечицом, вертикална перфорација није довршена, грубе, неуглачане површине; метална добра; 88,4x38,0 mm, отвор за држаљу r-15 mm; Јагодина, Вольавче „Коњска даља“, откуп од Братислава Вучковића; инв.бр. 20314
192. Глачана камена алатка дентоидног облика са вертикалним отвором по средини, проксимални крај заравњен, дистални обликован у сечицу; беличasti средњезерни гранит; 101,8x48,0 mm, отвор за држаљу r-13 mm; метална добра; Рековац, Секурич „Град-Јеринин град“; поклон Жике Таушановића; инв.бр. 1715
193. Чеп настao перфорацијом камене алатке; 44x13 mm; метално добра; Јагодина, Доње Штипље „Липар-Шиљак“; рекогносцирање; инв.бр. 20361

194. Чеп настао перфорацијом камене алатке; 39x14,9 mm; неолит; Параћин „Мотел“; инв.бр. 20357
195. Чеп настао перфорацијом камене алатке; 44x13 mm; бронзано доба; Јагодина, Мајур „Вецина мала“ С. II јама у С-И делу; сондажно ископавање 1978; инв.бр. 12277
196. Чеп настао перфорацијом камене алатке; 20x10 mm; старије гвоздено доба; Јагодина, Пањевачки рит“ Кв.Ж о.с.1; ископавање 1991; инв.бр. 18831
197. Фрагмент глачане камене секире, дистални део припремљен за секундарну употребу, започета нова перфорација; гранит мркосиве боје; 76x40 mm; метална доба; Рековац, Коморане „Село“; рекогносцирање 1969; инв.бр. 1042
198. Фрагмент глачане камене секире, дистални део припремљен за секундарну употребу, започета нова перфорација са обе стране; гранит сиве боје; 76x40 mm; метална доба; Рековац, Коморане „Село“; рекогносцирање 1969; инв.бр. 1042
199. Фрагмент глачане камене секире, дистални део припремљен за секундарну употребу, започета нова перфорација; црне боје, диорит; 77x52mm; метална доба; без података о месту налаза и начину набавке; инв.бр. 20362
200. Фрагмент глачане камене секире, дистални део припремљен за секундарну употребу, започета нова перфорација; 60x32 mm; метална доба; Јагодина, Шульковац „Средња мала“; поклон Љубе Исајиловића; инв.бр. 1945
201. Фрагмент глачане камене секире, дистални део са оштећеном сечицом, припремљен за секундарну употребу, започета нова перфорација; пешчар; 51x43 mm; метална доба; Јагодина, Шульковац „Школа“; поклон Љубе Исајиловића; инв.бр. 1946
202. Фрагмент глачане камене секире, проксимални део припремљен за секундарну употребу, започета нова перфорација; аргилошист; 52x40,8 mm; метална доба; Јагодина, Буковче „Буковачка чесма“ С. IV о.с.2 ;ископавање 1972; инв.бр. 4379
203. Камена кугла-буздован са једва приметном започетом перфорацијом; r- 66 mm; млађи неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С.V о.с.20; сондажно ископавање 1969; инв.бр.8041
204. Камена кугла-буздован заравњене горње и доње стране, са започетом перфорацијом на обе стране; h-46 mm r- 65,5 mm; млађи неолит; Параћин „Мотел“; инв.бр.20350
205. Камена кугла-буздован са започетом перфорацијом од камена лоше структуре сиве боје; r- 64mm; Деспотовац, Велики Поповић „Буљићка бара“ С. XVI о.с.5; сондажно ископавање 1974; инв.бр.5642
206. Камена кугла-буздован са започетом перфорацијом од камена лоше структуре сиве боје; r- 64mm; Јагодина, Ивковачки прњњавор „Горња Њива“; поклон Станаја Тодосијевића; инв.бр. 965
207. Камена кугла-буздован са започетом перфорацијом од камена сивозелене боје; r- 47,5mm; Јагодина, „Сарина међа“ С.Е/3 о.с.1-2; сондажно ископавање 1977; инв.бр. 11142
208. Камена кугла-буздован са започетом перфорацијом грубо обрађене површине; r- 53mm; Рековац, Коморане „Царина“; инв.бр. 20360
209. Фрагментована камена кугла-буздован перфорацијом за држачу од камена тамно сиве боје; r- 63,5mm; Јагодина, Доње Штишље „Вољавче“; поклон Мирослава Радовановића; инв.бр. 770
210. Камена кугла-буздован правилног облика, лепо углачана са перфорацијом за држачу; амфиболит; r- 46,7 mm, отвор r-12 mm; Јагодина, Старо село „Селаково брдо“; рекогносцирање 1968; инв.бр. 1831
211. Обрађен облутак, 70x40 mm; Јагодина „Пањевачки рит“ кв.Г о.с.1 ; сондажно ископавање 1991; инв.бр. 18811
212. Ламена кугла неправилног облика брушене површине од камена црвенкасте боје; r- 100 mm; бронзано доба; Ђујурија, Остриковац „Ђула“ С. II јама II; сондажно ископавање 1079; инв.бр.12602
213. Камена кугла грубо обрађене површине од камена црвенкасте боје; r- 60 mm; неолит; Параћин „Мотел“ С.II о.с.7; сондажно ископавање 1962; инв.бр. 4033
214. Камена кугла грубо обрађене површине неправилног облика од камена крупнозрне структуре; r- 70 mm; старији неолит; Деспотовац, Велики Поповић „Буљићка бара“ материјал са површине; сондажно ископавање 1974; инв.бр.5843
215. Камена кугла грубо обрађене површине неправилног облика на неколико места оштећена; r- 70 mm; млађи неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С.VI о.с.12; сондажно ископавање 1970; инв.бр.8819
216. Камена кугла грубо обрађене површине неправилног облика од рожнаца; r- 60 mm; старији неолит; Деспотовац, Велики Поповић „Буљићка бара“ С.XII о.с.7; сондажно ископавање 1974; инв.бр.5354
217. Камена кугла грубо обрађене површине неправилног облика од камена беличасте боје; старији неолит; Деспотовац, Велики Поповић „Буљићка бара“; сондажно ископавање 1974; инв.бр.5704
218. Камена кугла правилног облика грубо обрађене површине; Рековац, Коморане „Царина“; инв.бр. 20324
219. Камена кугла правилног облика обрађене површине, тамно сиве боје; r- 40 mm; старије гвоздено доба; Јагодина „Пањевачки рит“ кв.М објекат 2 ; сондажно ископавање 1990; инв.бр. 18210
220. Камена кугла грубо обрађене површине од камена сиве боје; r- 50 mm; Јагодина, Црнче „Раскрсница“ инв.бр.1690
221. Камени тег, овалног облика са жљебом по средини дуже стране од камена сиве боје; 53x37 mm; старији неолит; Јагодина, Буковче „Буковачка чесма“ С. VII о.с.5 ;заштитно ископавање 1972; инв.бр.4627
222. Камени тег, овалног облика са жљебом по средини дуже стране од камена сиве боје; 45x30 mm; старији неолит; Јагодина, Буковче „Буковачка чесма“ С. VIII о.с.4 ;заштитно ископавање 1972; инв.бр.4685
223. Тег од плочастог камена звездастог облика сиве боје; 91x70 mm; пешчар; млађи неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С.V о.с.7; сондажно ископавање 1969; инв.бр.7139
224. Тег од плочастог елипсоидног камена са два наспрамна лучна удуబљења 84,3x66,0 mm; пешчар; млађи неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С.VI о.с.10; сондажно ископавање 1970; инв.бр.8726

225. Тег од плочастог камена са два наспрамна лучна удуబљења 80x57 mm; пешчар; млађи неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С.VI о.с.16; сондажно ископавање 1970; инв.бр.9069
226. Тег од плочастог камена с једне стране заобљен, а остала три заравњен, са два лучна наспрамна удуబљења; 61x62 mm; пешчар; неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С.V о.с.21; сондажно ископавање 1969; инв.бр.8145
227. Тег од плочастог камена црвенкасте боје овалног облика са два лучна наспрамна удуబљења; 54x44 mm; пешчар; неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С.V о.с.21 јужна половина; сондажно ископавање 1969; инв.бр.8141
228. Тег од плочастог камена беличностосиве боје кружног облика са два лучна наспрамна удуబљења; г- 60 mm; пешчар; старији неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С.V о.с.21 јужна половина; сондажно ископавање 1969; инв.бр.8147
229. Тег од плочастог камена окерсиве боје овалног облика са два лучна наспрамна удуబљења; 50x43 mm; пешчар; неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С.V о.с.21 јужна половина; сондажно ископавање 1969; инв.бр.8142
230. Тег од плочастог камена сиве боје овалног облика са два лучна наспрамна удуబљења, мало оштећене површине; 49x38 mm; пешчар; неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С.V о.с.21 јужна половина; сондажно ископавање 1969; инв.бр.8143
231. Тег од плочастог камена сиве боје овалног облика са два лучна наспрамна удуబљења; 48x31 mm; пешчар; неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С.V о.с.21 јужна половина; сондажно ископавање 1969; инв.бр.8110
232. Тег од плочастог камена окерсиве боје овалног облика са два лучна наспрамна удуబљења; 48x31 mm; пешчар; неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С. IX о.с.16 западна половина; сондажно ископавање 1971; инв.бр.10010
233. Тег од плочастог камена окер боје овалног облика са два лучна наспрамна удуబљења; 61x42 mm; пешчар; старији неолит; Јагодина, Бунар „Поље-Бујмир“ С. I-V о.с.1-2; сондажно ископавање 1974; инв.бр.5055
234. Камена алатка у облику диска перфорирана по средини, тег за разбој или мотику; г-80 mm Деспотовац, Велики Поповић „Буљићка бара“ материјал са површине; сондажно ископавање 1974; инв.бр.5841
235. Камени диск од глачаног камена окер боје, правилног кружног облика са започетом перфорацијом на средини; г-53 mm дебљине 10 mm; Јагодина „Матина циглана“ о.с.1 јами; ископавање 1967; инв.бр. 20377
236. Бат или тег овалног облика са жљбом по средини од даеита (магхматска стена); 91x73 mm; инв.бр. 20333
237. Камени бат или тег овалног облика, масиван, са жљбом по средини од ситнозрног камена црвенкастобраон боје; 127x88 mm; Свилајнац, Буровац, околина; откуп од Р.Радосављевића из Буровца; инв.бр. 1660
238. Камени брус са отвором за траку за везивање од камена ситнозрне структуре зеленкастосиве боје, издуженог плочастог облика таласастих ивица, 65,7x25,6 mm; метална доба; Деспотовац, Бретство; поклон М. Пауновића; инв.бр.106
239. Камени брус са отвором за траку за везивање плочастог правоугаоног облика од камена сиве боје 74,7x31 mm; метална доба; Рековац, Белушћ „Бели песак“; поклон Предрага Марковића; инв.бр. 42
240. Камени брус са отвором за траку за везивање плочастог правоугаоног облика од камена зелене боје 58,2x18,1 mm; метална доба; Јагодина „Црвена ливада“ С. XIV о.с.2-3 са нивоа површине прекривене лепом; сондажно ископавање 1976; инв.бр. 10347
241. Камени брус са отвором за траку за везивање плочастог правоугаоног облика од камена сиве боје 48,6x16,2 mm; метална доба; Јагодина, Црнче „Раскрници“; реконструкција; инв.бр. 20325
242. Фрагментован камени брус са отвором за траку за везивање од камена црвенкасте боје, оштећена оба краја; 58,2x18,1 mm; метална доба; Јагодина „Пањевачки рит“ С.П Кв. II, III/10, 9, 8 о.с.3; сондажно ископавање 1990; инв.бр. 20326
243. Глачалица или брус од камена светло сиве боје фине структуре са отвором за траку за везивање; 78x31 mm; Јагодина, Винорача, атар села; поклон Симе из Винораче; инв.бр. 20230
244. Камена алатка, брус, издуженог облика квадратног пресека од камена рожнаца црвенкасто окер боје; 60,4x12,6 mm; метална доба; Јагодина, Бунар „Гај-Новине“; откуп од Зорана Милановића; инв.бр. 180
245. Камена алатка за оштрење коштаних шила издуженог периоугаоног облика са жљбом по средини; пешчар; 80x50 mm; старији неолит; Јагодина, Буковче „Буковачка чесма“ С. IV о.с. 5 северна половина; заштитно ископавање 1072; инв.бр. 4448
246. Камена алатка за оштрење коштаних шила са жљбом по средини; пешчар; 58x50 mm; старије гвоздено доба; Јагодина, „Пањевачки тир“ сектор Ђ објекат 133; ископавање 1991; инв.бр. 19354
247. Абрализна алатка правоугаоног пресека издужена, она оба краја проширења, углачане све четири радне површине, конкавне; дужина 131, ширина 39-46,5 mm; метална доба; Јагодина „Пањевачки рит“ С. Пробна 38/1; ископавање 1990; инв.бр. 20367
248. Абрализна алатка трапезоидног пресека издужена, фрагментована на једном крају, са три стране углачане радне површине, са доње стране жица-камен другачијег састава ; дужина 106, ширина 32-38 mm; метална доба; Јагодина „Пањевачки рит“ С.Б Кв. V/9 ; ископавање 1990; инв.бр. 20368
249. Абрализна алатка за глачање алатки од камена, кости или рожине, са доње и горње стране радне површине са удуబљењима од употребе; 200x150 mm; пешчар црвенкастомрке боје; Параћин, безближих података; инв.бр. 20381
250. Растирач, камена алатка издуженог облика са доње стране равне површине од камена крупнозрне структуре окерсиве боје; 130x60 mm; старији неолит; Јагодина, Деоница „Код топола“ С.І о.с.1; сондажно ископавање 1972; инв.бр. 5015
251. Растирач, алатка од камена црвенкасте боје; h-50 mm r-90 mm; млађи неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С. IX о.с.4; сондажно ископавање 1971; инв.бр.9347
252. Растирач, алатка од камена црвенкасте боје; 90x60 mm; млађи неолит; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ С. IX о.с.15; сондажно ископавање 1971; инв.бр.9984
253. Растирач, 60x50 mm; Параћин Дреновац „Слатина-турска чесма“ са површине; инв.бр.10049

254. Растирач, алатка од камена црвенкасте боје с доње стране равна површина, горња конвексна; Јагодина, Доње Штипље „Липар-Шиљак“ С.I површина; инв.бр.20372
255. Тучак, алатка купастог облика с доње стране благо заобљена, од камена сиве боје; Јагодина, Доње Штипље; рекогносцирање; инв.бр.20371
256. Фрагмент масивне камене алатке валькастог облика од пешчара окерсиве боје, растирач; дужина 90 mm r-70 mm; Деспотовац, Велики Поповић „Буљићка бара“; сондажно ископавање 1974; инв.бр.5357
257. Растирач, камен неправилног облика са траговима брушења и употребе по читавој површини, камен зrnaстe структуре сиве боје; 80-50 mm; метална добра, Јагодина „Сарина међа“ С.Ф/5 о.с.2; сондажно ископавање 1977; инв.бр. 11453
258. Растирач, алатка овалног облика од црвеног камена; 90x70 mm; метална добра, Јагодина „Сарина међа“ С.Б/5 о.с.1; сондажно ископавање 1977; инв.бр. 10814
259. Растирач, облутак од пешчара окерсиве боје; 32x22 mm; старије гвоздено добра, Јагодина, Ланиште „Градац“; ископавање 1979; инв.бр.20345
260. Фрагментована абразивна алатка троугаоног облика од ситнозрног камена сивозеленкасте боје, са мало удублјеном радном површином; 340x130 mm; млађи неолит; Параћин, Дреновац „Слатина-турска чесма“ С.В о.с.3 из лепа, јужна половина; сондажно ископавање 1969; инв.бр.6934
261. Фрагментован жрвањ; 280x150 mm; Ђурија, Остриковац „Ђула“; инв.бр. 20382
262. фрагментован жрвањ; 250x140 mm; Јагодина, Ланиште „Градац“ сектор 3, јама 3; инв.бр. 20341
263. Фрагментован жрвањ од црвеног пешчара; 319x221 mm; Јагодина, Ланиште „Градац“ објекат 1 инв.бр. 20345
264. Фрагментован жрвањ од црвеног пешчара; 240x185 mm; Јагодина, Ланиште „Селевац“ западни сегмент о.с.2; инв.бр. 20384
265. Фрагментован жрвањ од црвеног пешчара, доња страна равна, радна површина благо удублјена, 200x160 mm; старије гвоздено добра; Јагодина, Ланиште „Градац“ С. II/a север, у запеченој земљи испод основе 2; сондажно ископавање 1981; инв.бр. 15205
266. Фрагмент Предмета од глачаног камена мрке боје, врх у облику пирамиде 25x50 mm; бронзано добра; Ђурија, Остриковац „Ђула“ С. IV о.с.2; сондажно ископавање 1985; инв.бр.16067
267. Амулет од глачаног камена окер боје, дискоидног, правилног кружног облика са две мале наспрамне перфорације; кварцит; r-62 mm, дебљине 14,5mm; млађи неолит; Ђурија, Супска „Стублине“ површина; инв.бр. 20378
268. Привесак одглачаног камена ситнозрне структуре сиве боје, плочаст, кружног облика са оштећењем на месту где је била мала перфорација; r-80 mm; млађи неолит; Параћин „Мотел“ С. III о.с.11; сондажно ископавање 1962; инв.бр.4279
269. Фрагментован амулет цилиндричног облика са дужим испустом са перфорацијом за траку од лепо углачаног камена беличастоокер боје; 90x35 mm; млађи неолит; Параћин „Слатина-турска чесма“ Дреновац С. V о.с.21; сондажно ископавање 1969; инв.бр.8100
270. Зооморфна фигурина од прозрачног беличасто зеленог камена, савршено углачане површине, глава и врат, са оштећеним ушима; 70x39 mm; млађи неолит; Параћин „Слатина-турска чесма“ Дреновац С. V о.с.7 јужна половина; сондажно ископавање 1969; инв.бр.7140
271. Фигурина од углачаног камена, полиране површине, фалусоидног облика; серпентинит; 88x67,6 mm; Јагодина, Белица „Појате-појило“; откуп од Ж. Милановића; инв.бр. 20415
272. Привесак начињен од речног облутка са перфорацијом за траку за везивање; 45x35; Старије гвоздено добра; Јагодина, Ланиште „Градац“ објекат 2, сектор Ц земуница; ископавање 1987; инв.бр. 16498

Литература

1. **Антоновић, Драгана, 2003** - Неолитска индустрија глачаног камена у Србији, Археолошки институт, Посебна издања 37, Београд 2003.
2. **Антоновић, Драгана, 2006** - Stone tools from Lepenski vir, Археолошки институт, Ђердапске свеске, посебно издање 5, Београд 2006.
3. **Антоновић, Драгана, 2008** - Абразивно оруђе у неолиту Србије, Гласник САД 24, Београд 2008, 339-351
4. **Богосављевић-Петровић, Вера, 1998** - Ка проблему идентификације рудничких и радионичких налазишта камених сировина у периоду неолита и енеолита, Старијар XLIX, Београд, 1998, 155-166
5. **Ветнић, Саво, 1974** – Почеци рада на испитивању културе првих земљорадника у средњем Поморављу, Материјали X, Београд, 1974, 123-168
6. **Група аутора, 1990** – Господари сребра, Гвоздено доба на тлу Србије, Народни музеј Београд, Војвођански музеј Нови Сад, Музей Косова Приштина, Београд, 1990.
7. **Група аутора, 1990** - Човек и камен, Галерија САНУ 68. свеска, Београд 1990.
8. **Група аутора, 1968** – Неолит централног Балкана, Народни музеј, Београд 1968.
9. **Група аутора, 1972** – Бронзано доба Србије, Народни музеј Београд, Београд, 1972.
10. **Група аутора, 2008** – Историја човечанства Преисторија, Моно и Мањана, Барселона, Београд, 2008.
11. **Јоановић, Шарлота, 2003** - Типолошка анализа глачаног каменог материјала из Потпорња, Градски музеј Вршац, Вршац, 2003.
12. **Kaczanowska, Małgorzata; Kozłowski, Janusz, 1990** - Chipped stone industry of the Vinča culture, Vinča and its World, SANU, Центар за археолошка истраживања Филозофског факултета, Београд, 1990, 35-47
13. **Караванић, Ивор, 1992** - Приједлог основнога струковног називља за средњи и млађи палеолитик, Opuscula Archaeologica 16, Загреб, 1992, 15-35
14. **Срејовић, Драгослав, 1997** – Археолошки речник, Савремена администрација, Београд, 1997.
15. **Стојић, Милорад, 1986** – Гвоздено доба у басену Велике Мораве, Универзитет у Београду-Филозофски факултет, Завичајни музеј-Светозарево, Београд-Светозарево, 1986.
16. **Стојић, Милорад** – Старе културе и народи на тлу средњег Поморавља, Праисторија, Завичајни музеј Светозарево
17. **Стојић, Милорад, 2004** – Пањевачки рит, Археолошки институт, Посебна издања, Књига 40, Београд, 2004, 112-115
18. **Перишић, Светлана, 1984** - Предмети од кости, рога и камена, Музеј града Београда, Београд, 1984.
19. **Шарић, Јосип, 2005** - Chipped stone projectiles in the territory of Serbia in prehistory, Старијар LV, Београд, 2005, 9-33
20. **Шарић, Јосип, 2002** - Stone as material for production od chipped artifacts in early and middle neolithic of Serbia, Старијар LII; Београд, 2002, 11-26
21. **Шарић, Јосип, 2006** - Tipology of chipped stone artefacts in the early and middle neolithic in Serbia, Старијар LVI, Београд, 2006, 9-45

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

069 . 51:903(497.11) (083 . 824)
903 . 21/ .22-032 . 5"634/638" (497 . 11) (083 . 824)

ПЕРИЋ, Соња, 1969 -

Камен у праисторији : Завичајни музеј,
Јагодина, септембар 2009. / [аутор изложбе и
каталога] Соња Перић; [фотографија Милосав
Брајковић], - Јагодина : Завичајни музеј,
2009 (Јагодина : Папир комерц), - 58.стр. :
илюстр. ; 21 cm

Тираж 300 . - Библиографија: стр. 58.

ISBN 978-86-85065-15-6

а) Завичајни музеј (Јагодина) -
Праисторијска збирка - изложбени каталоги б)
Археолошки налази - Поморавље - Праисторија
- Изложбени каталоги с) Камени алати -
Поморавље - Праисторија - Изложбени каталоги
COBISS.SR-ID 169405964

„Камен у праисторији“ је изложба камених артефаката из праисторијске збирке Завичајног музеја у Јагодини. Збирка садржи 357 инвентарисаних предмета од окресаног камена и 583 артефакта израђених техником глачања из различитих периода праисторије од старијег неолита до млађег гвозденог доба са подручја централног Поморавља. Предмети прибављени археолошким ископавањима, рекогносцирањима терена и случајним налазима, као и путем поклона и откупа од људи добре воље који су случајно откривене предмете доносили и доносе у музеј на чување, чине богату грађу праисторијске збирке. Само мали део тог богатог фонда овом приликом излажемо како бисмо се заједно вратили у прошлост, покушали да замислимо и реконструишемо живот праисторијског човека, разумели његов однос према природи и свету који га је окруживао, његову упорност и стрпљење и можда део тог искуства препознали и прихватили као својствено искуство...